

KISS ATTILA ISTVÁN

**AZ IKSZ ÉS A Z GENERÁCIÓ
ISKOLAI KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLAT AZ ORSZÁGOS
IDEGENNYELVŰ KÖNYVTÁRBAN**

Szakdolgozat

Szociális munka BA szak

Levelező tagozat

Témavezető: dr. Fényes Hajnalka

Debreceni Egyetem

Szociológia és Szociálpolitika Tanszék

2014

NYILATKOZAT

Alulírott,

a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karának hallgatója ezennel büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom és aláírásommal igazolom, hogy

.....
.....

című diplomamunkám saját, önálló munkám; az abban hivatkozott nyomtatott és elektronikus szakirodalom felhasználása a szerzői jogok nemzetközi szabályainak megfelelően készült.

Tudomásul veszem, hogy diplomamunka esetén plágiumnak számít:

- szó szerinti idézet közlése idézőjel és hivatkozás megjelölése nélkül;
- tartalmi idézet hivatkozás megjelölése nélkül;
- más szerző publikált gondolatainak saját gondolatként való feltüntetése.

Alulírott kijelentem, hogy a plágium fogalmát megismertem. Tudomásul veszem, hogy plágium esetén diplomamunkám visszautasításra kerül.

Továbbá felelősségem tudatában nyilatkozom arról, és aláírásommal igazolom, hogy a Debreceni Egyetem Elektronikus archívumába (DEA) a <http://dea.lib.unideb.hu/dea/handle/2437/85081> címre feltöltött diplomamunkám mindenben megegyezik a benyújtott papíralapú és/vagy CD formátumú dolgozattal.

Debrecen,év hó nap

.....

aláírás

AZ IKSZ ÉS A Z GENERÁCIÓ
ISKOLAI KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLAT AZ ORSZÁGOS
IDEGENNYELVŰ KÖNYVTÁRBAN

írta

Kiss Attila István

Kijelentem, hogy a szakdolgozat megfelel a Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszéke által támogatott tartalmi és formai követelményeknek.

Államvizsga-bizottság elnöke

Témavezető

Bíró

Debrecen

2014

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönöm *dr. Fényes Hajnalka* témavezetőmnek a szakdolgozat során adott hasznos ötleteit és jó tanácsait.

Köszönöm továbbá *szüleimnek, és testvéreimnek* a sok gondoskodást, segítséget és biztatást, ami elkísért a tanulmányaim során.

TARTALOMJEGYZÉK

Köszönetnyilvánítás.....	i
Tartalomjegyzék	ii
Bevezetés	1
1. A téma bemutatása	1
2. Szakirodalmi áttekintés	2
Első fejezet: Alapfogalmak.....	3
Második fejezet: Elméleti háttér	5
1. Az önkéntesség definíciói	5
1.1. A régi és az új típusú önkéntesség.....	7
2. Az önkéntesség egyetemes- és magyarországi története.....	8
3. Az iskolai közösségi szolgálat	9
3.1. Az iskolai közösségi szolgálat előzményei Amerikában és Magyarországon .	11
3.2. A közösségi szolgálat és az önkéntesség különbözőségei.....	13
4. A Z generáció	13
Harmadik fejezet: Iskolai közösségi szolgálat az Országos Idegennyelvű Könyvtárban	15
1. Az Országos Idegennyelvű Könyvtár (OIK) rövid bemutatása	15
2. Interjúelemzés	17
Összefoglalás	30
Felhasznált irodalom.....	32
1. Függelék: Táblázat.....	I
2. Függelék: Interjúvázlat	I
3. Függelék: Interjú K.É. diákkal.....	III

*„Aki igazán ad, nem tudja, hogy ad.
Nincs igazán tudatában annak, mit tesz,
mert amit ad, azt nem önmagából tépi ki.”
(Müller Péter)*

BEVEZETÉS

1. A téma bemutatása

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 2016-tól az érettségi bizonyítvány kiadását 50 óra közösségi szolgálat teljesítéséhez köti. Az iskolai közösségi szolgálat egy szervezett keretek között végzett tevékenység, amely a helyi közösség érdekeit szolgálja, miközben biztosítja a résztvevők személyes fejlődését és tanulását is.

Magyarországon már korábban is több intézmény (pl. Waldorf iskolák, Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium, Alternatív Közgazdasági Gimnázium) illesztette be a tanrendjébe az úgynevezett közösségi szolgálatot, ahol a diákok különböző karitatív, szociális, művészeti, és közösségi tevékenységeket végezhetnek. Ezeknek az iskoláknak, valamint a külföldi (főleg amerikai) minták hatására alakították ki a szakemberek az iskolai közösségi szolgálat rendszerét.

Dolgozatom témaválasztása belső indíttatású. 18 éves korom óta végzek önkéntes tevékenységet különböző időszakonként. 2003 februárjában részt vettem egy intenzív kéthetes önkéntes képzésen a békéscsabai Béthel Alapítvány szervezésében. Ezen a tanfolyamon megismerkedtem az önkéntesség alapjaival, és az érzékenyítő tréningeknek köszönhetően nagyban nőtt pl. az empátiakészségem. Úgy gondolom, hogy az iskolai közösségi szolgálat többek között ennek a készségnek a fejlesztéséhez is hozzásegítheti a diákokat.

2013 nyarától én szervezem az Országos Idegennyelvű Könyvtár önkéntes programját, melynek keretén belül közösségi szolgálatos fiatalokat is fogadunk. Ezáltal közelebb kerültem szakdolgozatom témájához, valamint a fiatalok lelki működéséhez.

Ez az új generáció ugyanis nemcsak a szülőknek, valamint a tanároknak jelent kihívást, hanem azoknak a szakembereknek is, akik mentorként felügyelnek rájuk az egyes fogadó intézményeknél.

Jelen dolgozat először az alapfogalmakat kívánja tisztázni, majd az elméleti részben, az önkéntesség, a közösségi szolgálat, és az Országos Idegennyelvű Könyvtár történetét mutatja be. Végezetül dolgozatom empirikus része következik, melyben elemzem a készített 4+1 interjút.

Az interjúhoz szükséges vázlatkérdések megfogalmazásában azt a célt tartottam szem előtt, hogy megtudjam, a diákok (és a kapcsolattartó) miként vélekednek a közösségi szolgálatról. Érdekelt, hogy milyen tapasztalatokat szereztek az elmúlt időszakban, hiszen ők az (kvázi) első fiatalok, akik kipróbálták ezt az új rendszert, így a véleményük nagyon fontos. Az Országos Idegennyelvű Könyvtár, mint fogadó szervezet szintén új vizeken evez, hiszen nagyon fiatal még az önkéntességi programjuk, így az önkéntesek mellett szinte rögtön elkezdtek fogadni közösségi szolgálatos diákokat is.

Az iskolai közösségi szolgálat bevezetése talán új fejezetet nyithat az iskolai szociális munkában, hiszen egy szociális szakember tapasztalata hatalmas segítséget nyújthat az intézményeknek. Sajnos a különböző megszorítások miatt az iskolai szociális munka, mint hivatás kritikus állapotban van, egyre több iskolában szűnik meg ez a poszt. (*Iskolai Szociális Munkások Egyesületének honlapja*)

2. Szakirodalmi áttekintés

Dolgozatom elméleti részéhez megpróbáltam felkutatni a legteljesebb hazai szakirodalmat. Ebben a törekvésben azonban sokszor zátonyra futottam, ugyanis az önkéntes témának elég sovány a szakirodalma. Szeretném megemlíteni Czike Klára, és Fényes Hajnalka nevét, akiknek a könyveikből, cikkeikből, és tanulmányaikból a legtöbb hasznosítható információt tudtam a magamévá tenni.

Még rosszabb a felhozatal az iskolai közösségi szolgálat, és a Z generáció hazai irodalmában. Közösségi szolgálat témában Matolcsi Zsuzsa írásait tartottam mérvadónak, illetve az Közösségi Szolgálat Portálon közölt adatokat.

ELSŐ FEJEZET: ALAPFOGALMAK

Közérdekű önkéntes tevékenység (jogsabály):

„Az Országgyűlés elismeri a társadalom tagjainak szolidaritásán alapuló, az állampolgárok öntevékenységet kifejező, a személyeknek és közösségeiknek más vagy mások javára ellenszolgáltatás nélkül végzett önkéntes tevékenységét.” *(Részlet innen: 2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről)*

Önkéntesség fogalma:

1990-ben a Párizsban tartott világkongresszuson, az Önkéntes Kezdeményezések Nemzetközi Szövetsége a következőképpen határozta meg az önkéntességet:

- ingyenesen nyújtott szolgáltatás, amit a szolgáltatást nyújtó önként vállal
- az állampolgárok közösségi életében való részvétele
- olyan szolgáltatás, amelyet egyesület vagy más csoportosulás végez
- alapvető célja az életminőség javítása, a békét és az igazságot szolgálja (Barrera 1997)

Az önkéntesség végig jelen volt a történelem során, ezért az éppen uralkodó politika, vallás és kultúra nagyban befolyásolta. Azonban van három általános jellemző, amivel jól meghatározható az önkéntesség lényege:

- a végzett tevékenység önkéntes
- a tevékenységért cserébe nem jár ellenszolgáltatás, de a kiadások megtérítése, vagy egy jelképes összeg megengedhető
- a tevékenység végzése más csoportok, rétegek és a társadalom javát szolgálja

Ha a fent említett három jellemző egyszerre áll fent, akkor beszélhetünk önkéntes tevékenységről. (Czike-Kuti 2006)

Közösségi szolgálat (jogsabály):

„Szociális, környezetvédelmi, a tanuló helyi közösségének javát szolgáló, szervezett keretek között folytatott, anyagi érdektől független, egyéni vagy csoportos

tevékenység és annak pedagógiai feldolgozása.” (Részlet innen: 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről) (Értelmező rendelkezés 4.§ (13.) bekezdés)

Egy másik értelmezés szerint:

„A közösségi szolgálat szociális, környezetvédelmi, a tanuló társadalmi környezetének javát szolgáló, anyagi érdektől független tevékenység, amely egyénileg vagy csoportosan, projekt módszerrel végezhető.” (Részlet innen: 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről) (Részletes indoklás 6.§-hoz)

Fogadó szervezet fogalma:

A fogadó szervezet fogadja az önkénteseket. Különböző feladatokkal látja el őket vagy a szervezeten belül, vagy a valamilyen külső szolgálati helyen. A fogadó szervezet gondoskodik az önkéntesek ellátásáról, és a munkával kapcsolatos egyéb szükségletekről. A fogadó szervezet, a küldő szervezet és az önkéntes kapcsolatban állnak egymással. (F. Tóth – Nagy 2009)

A serdülőkor fogalma:

„A nyugati társadalmakban a „tinédzserkor” elkülönülése egyrészt a gyermekek jogainak általános bővülésével van összefüggésben, másrészt az oktatás szerepével. A tinédzserek gyakran próbálják követni a felnőttek viselkedését, de a jog gyerekeknek tekinti őket. Gyakran szeretnének inkább dolgozni, de az iskolapadba kényszerítik őket. A tinédzserek a gyerek- és a felnőttkor között állnak, s egy állandóan változó-átalakuló társadalomban kell felnőniük.” (Giddens 1997: 108)

A motiváció fogalma:

A különböző szakirodalmak a motiváció meghatározását többféleképpen közelítik meg. A legáltalánosabb nézet szerint valamilyen belső késztetést, attitűdöt jelent. A motiváció meghatározza a szervezet aktivitásának mértékét, a viselkedés szervezethez való kötődését és hatékonyságát. (Tóthné 2000)

MÁSODIK FEJEZET: ELMÉLETI HÁTTÉR

1. Az önkéntesség definíciói

Magyarországon az önkéntes tevékenységet jogszabályhoz kötik. A közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvény az önkéntességet nem definiálja, hanem jogviszonynak tekinti. Ennek értelmében az tekinthető önkéntesnek, aki a közérdekű tevékenységét meghatározott tevékenységi körben, ellenszolgáltatás nélkül végzi. Az önkéntesség első számú célkitűzése a segítségnyújtás, viszont nem számít önkéntességnek a családon belüli segítő tevékenység, hisz az a legtöbb esetben szubjektív indíttatású. (Fényes et al. 2012)

Bizonyos meghatározások szerint az önkéntesség egy komolyan veendő szabadidős tevékenység is, aminek önértéke van, és jelenthet akár szórakozást, boldogságérzetet is. (Fényes 2011)

Az önkéntesség jellege és szerepe az idők folyamán sok változáson ment keresztül. A régi, úgynevezett tradicionális önkéntes munkának csoportképző szerepe volt, az egyházi és a társas élethez kapcsolódott. Aztán a jóléti állam kialakulásával már csökkent a csoportképző funkciója és a munkával előállított szolgáltatások egyik kiegészítő tevékenysége lett. Az új típusú önkéntesség megjelenésével, sokkal inkább az individuuum került előtérbe. Sok önkéntes motivációjában fontosabb a szakmai előremenetel, mint a társadalmi közösségvállalás. Ezek a tevékenységek jellemzően rövidebb ideig tartanak, és fontos a kölcsönösség, amit nem szabad összekeverni a kalákamunkával. Egyre inkább háttérbe szorul a kifejezetten segítő magatartás, ezzel szemben a tevékenység belső önértéke kerül előtérbe. (Fényes et al. 2012)

Lényeges az elkötelezettségi hatás elérése az önkénteseknél, hiszen ami mellett elköteleződünk, azt sokkal magasabbra értékeljük, szívesen végezzük, és így fizetés nélkül is maximálisan teljesíthetünk. Elsősorban a klasszikus munkatársadalom tekintetében beszélhetünk „önkéntes munkáról”. A megfogalmazás az idők során, valamint az újabb értelmezések és elemek miatt fokozatosan változott, előbb „önkéntes tevékenység”-re, majd „önkéntes aktivitás”-ra, végül csak simán „önkéntesség”-re. (Fényes – Kiss 2011)

Az önkéntesség funkcióit döntően négy részre oszthatjuk. Így megkülönböztetünk gazdasági-, politikai-, szociálpszichológiai-, társadalmi-közösségi funkciót, és elkülöníthetjük egyéni-, és társadalmi hasznát.

Gazdasági funkció: Az „önkéntes munka” a gazdaság dinamikus szektora, gazdasági hasznot produkáló atipikus munkavégzés.

Politikai funkció: Az önkéntesség közérdekűsége okán politikai jelleget is ölthet, akár közvetlenül, akár áttételesen.

Szociálpszichológiai funkción belül különbséget teszünk szocializációs (pl. beilleszkedést segítő; személyiségfejlesztő)-, és mentálhigiénés (pl. mentális problémák, devianciák csökkentése; társadalmi elégedettség növelése) funkció között.

Egyéni haszon pl. a közvetett anyagi megtérülés; a rekreáció; a személyiségfejlesztés. Társadalmi-közösségi haszon pl. a társadalmi integráció segítése; az esélyegyenlőség növelése; a társadalmi tőkeképződés. (Kiss – Fényes 2010)

Az egyén motivációja lehet külső- és belső indíttatású. Belső indíttatás lehet pl. a segíteni akarás érzése, az aktivitás, a személyiségben rejlő jellemzők, illetve az önzetlen segítőkészség. Külső indíttatás lehet pl. a környezet, bizonyos körülmények, illetve mások szokásai, elvárásai. Az önkéntesség motivációjában döntően két történeti típust különböztetünk meg. Egyrészt a kollektív motivációs törekvéseket, amelyek a közös irányultságból, a közös értékrendből fakadnak. Ezek pl. a hagyományos vallási közösségek. Ebben az esetben az egyén alárendelődik a közösség érdekeinek, és önzetlen, áldozatkész magatartást tanúsít. Másrészt megkülönböztetünk reflexív motivációt, mely már sokkal személyesebb, és inkább kapcsolódik az egyénhez, mint a közösséghez. Ez a motivációs típus új viselkedésformákat alakított ki. Sokkal inkább előtérbe kerül az egoizmus. (Fényes – Kiss 2011)

Foglalkozni kell az önkéntesség mikro-, és makroszintű magyarázó elméletével is. A mikroszintű elméletek közül ki kell emelni az úgynevezett “társadalmi erőforrás elméletet”, mely szerint a nagyobb gazdasági tőke, a nagyobb humán tőke, illetve a nagyobb társadalmi tőke jelentősen növeli az önkéntesség valószínűségét. Vizsgálták azt is, hogy van-e különbség az önkéntesek, illetve a nem önkéntesek értékeiben, eszményeiben. A vizsgálat kimutatta, hogy döntően nincs különbség a két csoport között. A legnagyobb eltérést a formális és az informális keretek között tevékenykedő önkéntesek között találtak, döntően a nagylelkűségben, az állampolgári elköteleződésben, illetve a közjó iránti érzékenységben.

A makroszintű elméletek az értékrend változásának hatásait is vizsgálják. Az értékek két dimenzióját különböztetik meg: a, tradicionális, és b, racionális értékek. E két dimenzió mentén az országokat különböző csoportokba sorolják. (Fényes 2011)

Vannak a „(1) zöld- és békemozgalmak, jóléti aktivitások, harmadik világ problémáinak megoldása, emberi jogok; a (2) politikai pártok aktivistái, helyi szervezetek a munkanélküliség és szegénység kezelésére, nőmozgalmak, szakszervezetek; és az (3) egyházi, vallási kötődésű önkéntesség, fiatalok önkéntes szervezetei, sport- és szakmai szervezetek, oktatási és kulturális társaságok.” (Fényes 2011: 156) Az első típus nagymértékű agrártevékenységgel járt. A második típus negatív viszonyban állt a szolgáltatói szektor terjedelmességével, de pozitív viszonyban az önkifejezés értékeivel. A harmadik típus negatív viszonyban állt az iparban foglalkoztatottak arányával, de pozitív viszonyban az önkifejezés értékeivel. (Fényes 2011)

1.1. A régi és az új típusú önkéntesség

A régi, úgynevezett hagyományos típusú önkéntesség elsősorban adományozáson és jótékonykodáson alapult. Ezeket a tevékenységeket elsősorban családdal, felnőtt gyermekkel rendelkező középkorú vagy idősebb nők végezték. Ezekre az önkéntesekre az erős vallási indíttatás, a szolidaritás, és a szegényeken való segítségi szándék a jellemző. (Czike – Bartal 2004)

Az új típusú önkéntesség elterjedését a munka jellegének megváltozása idézte elő. A jóléti államok elterjedésével és a harmadik szektor fejlődésével az önkéntes munka szerepe és jellege is megváltozott. Sokkal inkább megjelenik az igény az iskolázottságra és a szaktudásra, ellentétben a hagyományos típusú önkéntességnél. Ma már úgy tekintenek az önkéntes munkára, mint a munkanélküliség értékes helyettesítőjére. (Fényes et al. 2012)

Czike Klára és Bartal Anna is vizsgálta az önkéntesek motivációit. A non-profit szervezetek önkéntesei között a következő leggyakoribb nyolc motivációt találták:

Hagyományos önkéntesség:

1. a szegényeken való segítség,
2. a vallás, a hit fontossága,
3. az erkölcsi kötelesség,

Új típusú önkéntesség:

4. a kihívás, szakmai fejlődés,
5. a tapasztalatszerzés,
6. a szabadidő hasznos eltöltése,
7. új barátok szerzése,
8. a közösséghez tartozás. (Czike – Bartal 2004)

2. Az önkéntesség egyetemes- és magyarországi története

Az önkéntesség alapgondolatát már az őskori közösségek életében is megtaláljuk. A vallások többségének alapja a kölcsönösség törvénye, tehát azt kapjuk, amit adunk. Az önzetlen segítséget hívhatjuk úgy, hogy „szeresd felebarátodat” (kereszténység), „zakat” (iszlám), „bayanihan” (filippínó), „ubuntu” (bantu), vagy akár „harambee” (Kenya) a lényeg ugyanaz. A világ összes vallásában és földrészén jelen van az önkéntesség. A zsidó-keresztény kultúrkörben az úgynevezett önkéntesség Jézus Krisztussal jelenik meg. A nagylelkűséget a korai középkorban még nagyra becsülték, aztán később ez elvesztette a jelentőségét és az önkéntesség egyre gyakrabban keveredett valami egyéni érdekléssel (például lelki üdvösség). Az európai társadalmakban a „klasszikus” önkéntesség a 19. században jelent meg ismét. (Mikesy et al. 2011)

Az önkéntesség Magyarországon is a korai kereszténység idején jelent meg. A későbbiekben a különböző rendek és egyházak foglalkoztak az idősekkel, betegekkel, árvákkal és szegényekkel, így megalkotva egy szervezett formát. Nagyon sokáig csak ez a segítségi forma biztosította a rászorulókról való gondoskodást. A magyar állam csak 1867-től alkotta meg a szegénygondozás szabályozását, és nagymértékben kihasználta az egyház, a civil szervezetek, és a nemes, gazdag emberek adományozó kedvét. Az önkéntes mozgalmak szervezeti formába rendeződése a reformkorban jelentkezett. 1927-ben született meg az úgynevezett Egri Norma, mely lehetőséget adott az állam és a civil szféra együttműködésére. A II. világháború előtt az önkéntes szerveződések átszőtték az egész magyarországi társadalmat. (Szigeti 2003) *„Tulajdonképpen a II. világháború végéig az önkéntességnek nem volt más szerepe, mint a szegényekkel kapcsolatos „ellátás” hiátusainak kitöltése.”* (Czike 2003: 72)

A szocializmus éveiben a civil önkéntesség háttérbe szorult, hisz a szociális biztonság megteremtéséről kizárólag az állam gondoskodott. A rendszerváltás után elindulhatott a modern önkéntes mozgalmak kialakulása. (Mikesy et al. 2011)

Az 1960-as években új értelmet nyert az önkéntesség, amely főleg alkalomszerű megmozdulásokkal egészítette ki a korábbi karitatív tevékenységeket. (Czike 2003) Magyarországon egyre sűrűbben jelennek meg szocialista felajánlásként az önkéntes segítség szervezett formái, mint például az állami szociális otthonokban élő idős emberek anyagi segítése. Sőt szocialista üzemek vállalták bizonyos szociális intézmények pártfogását. Az 1970-es évek végén megkezdődött a szociális ellátásban az állam kizárólagos szerepének csökkenése (például: LARES Humán Szolgáltató Kiszövetség). A '80-as években jelentek meg azok a szerveződések, amelyek a segíteni tudó és akaró nyugdíjasokat, illetve rokkantnyugdíjas embereket koordinálta össze. Ez a fajta segítségi metódus kölcsönös volt, hiszen mind a segítő, mind a segített életminőségét pozitívan befolyásolta. A rendszerváltás után folyamatosan jöttek létre azok a civil szervezetek, illetve alapítványok, amelyek részt vállaltak a szociális ellátás feladataiban. Ezek a szerveződések nagy segítséget jelentettek a szegények ellátásában, és az úgynevezett rejtett hajléktalanság kezelésében. (Zentai 2006)

Magyarországon a nagyfokú állampolgári felelősséget feltételező önkéntesség csak a '90-es években vált széleskörűvé. Az önkéntesség szociális területen történő elterjedésében fontos szerepet töltött be a Magyar Vöröskereszt, illetve a Magyar Máltai Szeretetszolgálat. Az önkéntesek száma hazánkban 1995-2000 között közel a duplájára emelkedett. Az önkéntesség renoméjának és a segítők számának emelkedéséhez nagymértékben hozzájárultak a különböző tanfolyamok, képzések. Az olyan nagy sikerű projektek, mint az 1996-ban kidolgozott és elindított Kapu Program jelentősen hozzájárultak ahhoz, hogy a képzésen részt vevő emberek egyfajta szakmai alapot is kapjanak a segítséghez. (Czike – Kuti 2006)

3. Az iskolai közösségi szolgálat

Dolgozatomban azt vizsgálom, hogy az iskolai közösségi szolgálatot (IKSz) teljesítő diákok mennyire tartják hasznosnak az IKSz-et a jelenük, illetve a jövőjük szempontjából. Milyen dilemmákkal szembesülnek az egyes befogadó szervezeteknél? Vizsgálom továbbá, hogy az IKSZ elérte-e azt a célt, amit kitűzött maga elé.

A nemzeti köznevelésről szóló törvény értelmében az érettségi bizonyítvány kiadásához ötven óra kötelező közösségi szolgálatot kell teljesíteni a diákoknak. Ezt a kötelezettséget először a 2016. január 1-je után érettségi vizsgára jelentkező tanulóknak kell igazolniuk. Az iskolai közösségi szolgálat teljesítésére alkalmas tevékenységeket a középiskolák lehetőleg három tanévre (9–11. évfolyamon) arányosan elosztva szervezik meg, a fogadó intézményekkel, szervezetekkel közösen. A közösségi szolgálati programok célja a különböző készségek fejlesztése úgy, mint: együttműködés, érzelmi intelligencia, kommunikáció, empátia, önbizalom, döntéshozatal, felelősségvállalás, kritikus és kreatív gondolkodás, problémamegoldás, részvétel, hiteles vezetői készségek. Ugyanakkor hazánkban nem készültek előzetesen hatásvizsgálatok, amelyek mintájára ki lehetne dolgozni a metodikát az iskolák és a fogadószervezetek számára. Tevékenységüket most még nem segíti felkészítés, szakmai, illetve anyagi támogatásban sem részesülnek. Ezen eszközök hiánya negatív hatással van a célul kitűzött készségek fejlesztésére. (Matolcsi 2013)

Az iskolai közösségi szolgálat keretei között az alábbi hét tevékenységi területen folytathatnak tevékenységeket a diákok:

- egészségügyi,
- szociális és jótékonyági,
- oktatási,
- kulturális és közösségi,
- környezet- és természetvédelmi,
- katasztrófavédelmi,
- óvodás korú, sajátos nevelési igényű gyermekekkel, tanulókkal, idős emberekkel.

A fogadó intézmények, szervezetek feladatai között szerepelnek az alábbiak: a cél meghatározása az intézmény egészében; az arculatba illeszkedő tevékenység meghatározása; a szükséges peremfeltételek; kapcsolatfelvétel az intézményekkel, egyeztetés, dokumentálás; regisztráció a Községi Szolgálat Portálon. (Közöségi Szolgálat Portál)

3.1. Az iskolai közösségi szolgálat előzményei Amerikában és Magyarországon

Az iskolai közösségi szolgálat az Egyesült Államokból terjedt el a fejlett országokba. Az USA-ban a Service-Learning (SL) kifejezést adták neki, ami szabad fordításban szolgáltatás-tanulást jelent. A magyar elnevezés az Iskolai Közösségi Szolgálat lett.

Az Egyesült Államokban az 1980-as években kezdett elterjedni az Iskolai Közösségi Szolgálat, amikor az amerikaiak szembesültek azzal a ténnyel, hogy a fiatalok kezdenek eltávolodni a közösségüktől, és a társadalom egészétől. A '80-as évek közepén körülbelül 900.000 középiskolás vett részt a Service-Learning programban, ami olyan kirobbanó sikernek bizonyult, hogy a '90-es évek végére már több, mint 12.600.000 diák csatlakozott. Mindazonáltal ez a siker az Egyesült Államokban sem felhőtlen, hisz sokak szerint az önkéntességet nem lehet kötelezni. (IKSZ hírlevél 2012)

Az SL pedagógiai hasznát a '90-es évekig nem kutatták. Andrew Furco kaliforniai kutató így definiálja az Iskolai Közösségi Szolgálatot: „Service-Learning minden olyan jól felügyelt szolgálati tapasztalatszerzés, amiben a diákoknak tudatos tanulási céljaik vannak, és ami közben aktívan reflektálnak arra, amit a tanulnak.” (Matolcsi 2013: 72) Furco az Iskolai Közösségi Szolgálatot a pedagógiai irányvonala okán különbözteti meg az önkéntességtől, a hagyományos közösségi munkától (community service), a szakmai gyakorlattól, és a terepgyakorlattól is. (Matolcsi 2013)

Az 1990-es évek végén már számos olyan kutatás született, amelyben az SL hatását vizsgálták. Ezekből a vizsgálatokból kiderül, hogy egy igényes programban meg kell jelenjen többek között az értelmes szolgálati tevékenység; a tanulási célok szolgálata; a folyamatos reflexió; a másság elfogadása; a partnerség; a diákok folyamatos értékelése; az időtartam és intenzitás meghatározása. (IKSZ hírlevél 2012)

Voltak olyan kutatások, melyek az egyén képességeinek pozitív változásait vizsgálták. Kiderült, hogy azok a diákok, akik részt vettek valamilyen SL programban lényeges fejlődést mutattak az alábbi területen:

- önismeret és önbizalom,
- az iskolához és tanuláshoz való hozzáállás,
- állampolgári elköteleződés,
- szociális készségek,

- iskolai teljesítmény. (Új Pedagógiai Szemle 2013 megjelenés alatt)

Az iskolai közösségi szolgálat egyik elődje hazánkban az úttörőmozgalom volt. A szocializmusban minden fiatal tagja volt a Magyar Úttörők Szövetségének. A rendszerváltás után a szervezet megszűnése hatalmas űrt hagyott a közösségi szegmensben. Így az elmúlt években több szakember és szervezet kezdett el az ifjúsági önkéntességgel foglalkozni, több állami, egyházi, alapítványi fenntartású iskola, és civil szervezet tett lépéseket ez ügyben.

Például ilyen intézmények és szervezetek az alábbiak:

- a miskolci Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium (program: szeretetszolgálat),
- a Waldorf iskolák (program: szociális karitatív munka),
- a budapesti Karinthy Frigyes Két Tanítási Nyelvű Gimnázium (program: KEKSZ – kreativitás-erőbedobás-közösség-szolgálat),
- a budapesti Berzsenyi Dániel Gimnázium (program: miKsSZ - művészeti tevékenység, iskolaszolgálat, környezettudatosság, sport, segítő szolgálat),
- a budapesti Alternatív Közgazdasági Gimnázium (program: szociális témahét, élet a burkon kívül),
- a Demokratikus Ifjúságért Alapítvány (program: IKSZ – iskolai közösségi szolgálat),
- a Kórházi Önkéntes Segítő Szolgálat Alapítvány (program: KÖSZI – Közösségi Szolgálat Iskolában),
- a debreceni KözPont Ifjúsági Egyesület (program: DECI – Debreceni civilek)

Az ifjúsági önkéntesség területén fontos szerepet töltött és tölt be a Magyar Cserkészszövetség, amelyet 1912-ben alapítottak, és a '48-as betiltása után 1989-ben szervezték újra. A 2009. év végén a Magyar Cserkészszövetségben 7160 fiatal tevékenykedett. (IKSZ hírlevél 2012)

Az iskolai közösségi szolgálat törvényi bevezetését megelőzően indított Társadalmi Szolidaritás Programból (TÁRS-Program) kirajzolódik, hogy 355 iskola szeretne, és képesnek is tartja magát, hogy a diákjai számára közösségi szolgálatot szervezzen. Ezek közül az iskolák közül 148 kapott támogatást a minisztériumtól. (Matolcsi 2013)

Az Iskolai Közösségi Szolgálat előzménye még a Nemzetközi Érettségi Program (International Baccalaureate – IB), melyet a budapesti Karinthy Frigyes Gimnázium diákjai, már több mint húsz éve tehetnek le. (IKSZ hírlevél 2012)

3.2. A közösségi szolgálat és az önkéntesség különbözőségei

1. ábra: a közösségi szolgálat és önkéntesség kapcsolata

forrás: Modern Iskola, 2012. ismeretlen szerző

A közösségi szolgálat nem csak a társadalmi felelősségvállalás részhalmaza, hanem az önkéntességé is, de ugyanakkor egyikkel sem teljesen egyenértékű, hiszen köznevelési szerepéből fakadóan túlmutat mindkét determináción. (Modern Iskola 2012)

A közösségi szolgálat és az önkéntesség nem azonosak. A kettő között talán a legfontosabb különbség az eltérő motiváció, hiszen az önkéntesség nincs kényszerhez kötve, és a segítő általában semmilyen anyagi előnyben, illetve ellenszolgáltatásban nem részesül. Az iskolai közösségi szolgálat ezzel ellentétben nem lehet érdek nélküli, mivel a teljesítése az érettségi előfeltétele, ugyanakkor a tevékenység kiválasztásában érvényesül a szabad akarat. (Segédlet az iskolai közösségi szolgálat megszervezéséhez, 2012) „Nem tekinthető az önkéntesség klasszikus esetének, bár sok elemében azonos azzal. Kiindulópontnak, bevezető lépésnek tekinthető a valódi önkéntes tevékenység végzésének irányába, melynek szerepét nem szabad alábecsülni.” (Modern Iskola 2012: 33)

4. A Z generáció

Dolgozatom célja, hogy strukturált interjúkon keresztül mutassam be az Iskolai Közösségi Szolgálat hatásait a diákok mindennapjaira. Ismertetni szeretném a fiatalok motivációit, eddigi tapasztalatait, és viszonyukat a közösségi szolgálathoz.

Z generációnak nevezzük azokat a gyerekeket, akik 1995-2009 között születtek. Erre a generációra jellemző, hogy az életüket az online tartalmak bűvkörében élik. Fontos változás az Y és még inkább az X generációhoz képest, hogy a mai gyerekek gondolkodása felgyorsult, és főleg képekben gondolkodnak. A vizualitás és a multitasking szempontjából élenjáró képességekkel bírnak. A különböző “kütyüket” a legtermészetesebb módon használják. Szinte a nap 24 órájában online elérhetőek, így éjszaka keveset alszanak, ami azzal a veszéllyel jár, hogy nap közben nem tudnak az iskolában megfelelően teljesíteni. (Tari 2011)

A serdülőkort gyakran úgy definiálják, mint ideiglenes időszakot a gyermek- és a felnőttkor között. A nemrég lezajlott változások miatt azonban változtatni kell ezen az állásponton: *„a serdülés állapot és státusz lett, amelybe a fiatalok a lehető leghamarabb lépnek be, hogy azután a lehető legkésőbbi időpontban hagyják el.”* (Le Breton 2010: 21) Így tehát a pubertáskor szinte hosszabb ideig tart, mint maga a gyermekkor. (Le Breton 2010)

A mai fiatalok kétféle énképpel rendelkeznek: egy sima tükör-képpel, amit a tükör mutat nekik, és egy felépített képpel, ami azokból a fotókból, videofelvételekből áll, amit a szülők, illetve önmaguk készítenek, és amit a számítógépen is meg lehet nézni. Az a fiatal, aki így nő fel, teljesen összezavarodhat, hisz akinek két, fordított képe van magáról, azt hiheti, hogy sokkal több is lehetne. Ezáltal a gyerekek sokkal kevésbé kapcsolják össze intimitásukat és identitásukat a saját képi ábrázolásukkal. Ennek fontos következménye, hogy megszerkesztett képeket raknak fel magukról az internetre abból a célból, hogy a többi internetezőnél teszteljék ezeket. (Tisseron 2010)

A tinik szinte 100%-a regisztrálva van valamelyik közösségi oldalon, ahol különböző avatarokat megalkotva élik virtuális életüket, visszaszorítva a valós közösségi élményeket. Ezek az avatarok nagy veszélyt jelentenek a még kialakulatlan identitású fiatalokra, hiszen a virtuális térben mindenki annak vallhatja magát, aminek akarja. Egy idealizált képet fest magáról, aminek a valós életben nehéz megfelelni. Ez nagyon gyakran depresszióhoz vezet, és afelé irányítja a fiatalt, hogy a külsőség sokkal fontosabb, mint a belső tartalom. Fontos itt megemlíteni, hogy az online térben nagyon könnyű valamilyen csoporthoz tartozni, itt a valahová tartozás érzetét átélni, de ugyan olyan könnyű bármilyen következmény nélkül kilépni belőlük. Így a fiatalt rossz stresszkezelésre tanítja, hisz könnyebb így virtuálisan elmenekülni, mint a másik, vagy mások szemébe nézni és vállalni a következményeket. (Tari 2011)

A fiatalokat arra motiválja az énképükhöz való megváltozott viszony, hogy különféle kitalált identitásokat használjanak az interneten. Már nemcsak azt kérdezik a számítógéptől, hogy milyen a világ, hanem azt is, hogy milyenek ők maguk. (Tisseron 2010)

A Z generáció a szülőkön túl a pedagógusokat is új helyzetbe kényszerítették. A tanórákon az eddig hangsúlyos fegyelem és figyelem alap gondolat kérdőjeleződik meg, ugyanis a generáció tagjainak már túl lassú az a tempó, amit a tanár diktál. Az ő tempójuk sokkal gyorsabb, hisz ha nem tudnak valamit, akkor egyszerűen csak rámennek az internetre és pillanatok alatt megtudják a választ. Amennyiben a fegyelem és a figyelem teljesen eltűnik az tanóráról, úgy elvesz a koncentráció képessége is. A koncentráció hiánya pedig kihat majd a további tanulmányaikra, jövőbeni munkájukra, valamint az egész életükre. Azt is fontos megjegyezni, hogy a mai tinik már nem szívesen töltenek időt olyan dolgokkal, amelyek nem érdeklik, amelyekhez nem kötődnek esetleges érdekeik, illetve nem látják a hasznosságát. (Tari 2011)

HARMADIK FEJEZET:

ISKOLAI KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLAT AZ ORSZÁGOS IDEGENNYELVŰ KÖNYVTÁRBAN

1. Az Országos Idegennyelvű Könyvtár (OIK) rövid bemutatása

A magyarországi nyilvános szakkönyvtárak közül az egyik legfiatalabb intézmény az Országos Idegennyelvű Könyvtár, amely „a 20. és 21. századi eredeti nyelvű szépirodalom, az irodalomtudomány, a nyelvtudomány, a zenetudomány, valamint a kisebbségi kérdéskör országos szakkönyvtára, a nemzetiségi könyvtári ellátás országos koordinációs központja.” (Mender 2006: 19) 1956-ban három könyvtári egység összevonásával jött létre, Állami Gorkij Könyvtár néven. Eredetileg orosz nyelvű közművelődési könyvtárként működött. Az intézményt 1978-ban országos feladatkörű szakkönyvtárrá, később tudományos kutatóhellyé minősítették. Az Országos Idegennyelvű Könyvtár nevet 1990-óta viseli. (Juhász 2005)

Szervezeti felépítés:

- Főigazgató
 - Belső ellenőr
 - Vezetői tanács
 - Főigazgató-helyettes
 - Informatikai osztály
 - Gazdasági igazgató
 - Gazdasági osztály
 - Titkárság
 - Kulturális menedzser
 - Gyűjteményi és nemzetiségi főosztály
 - Szolgáltatási főosztály
 - Zeneműtár (Országos Idegennyelvű Könyvtár honlapja)

A könyvtár szervezeti felépítését azért fontos megemlíteni, mert ebből nagyon jól látható, hogy mely területeken tudott, illetve tud az OIK iskolai közösségi szolgálatos diákokat, és önkénteseket fogadni.

2013 tavaszán az OIK vezetői testülete megtárgyalta és megvalósíthatónak találta a könyvtár iskolai közösségi szolgálati (és önkéntességi) programjának elindítását. Ezt követően az önkéntesek koordinálásával megbízott kolléga kétnapos, intenzív önkéntes menedzsment képzésen vett részt.

Az önkéntes koordinátor felmérte az intézmény különféle szervezeti egységeiben, hol, milyen feladatot láthatnának el diák önkéntesek. Ekkor már nyilvánvaló volt, hogy több területen is lehet hasznos munkát biztosítani a jelentkezőknek.

2013. július 8-a és november 8-a között összesen kilenc önkéntes teljesített az OIK-ban kötelező közösségi szolgálatot.

- 3 fő: Gyűjteményi és nemzetiségi főosztály (adminisztráció, válogatás, tékázás)
- 2 fő: Zeneműtár (CD tisztítás)
- 2 fő: Szolgáltatási Főosztály (elhasználódott raktári jelzetek cseréje, könyvek, polcok portalanítása)
- 2 fő: Kulturális menedzser segítői (adminisztráció, különböző PR munkák)

2. Interjúelemzés

Egyéni, strukturális interjút készítettem négy közösségi szolgálatos diákkal, és a budapesti Veres Pálné Gimnázium kapcsolattartóval. A négy diák közül hárman a Veres Pálné Gimnázium-, egy diák pedig a Jelky András Ruhaipari Szakközépiskola és Gimnázium tanulója. Az interjúvázlat dimenzióinak, illetve kérdéseinek megalkotásában az iskolai közösségi szolgálat legalapvetőbb kérdéseire fektettem a hangsúlyt. A számomra legfontosabb kérdéseket többször, többféle megfogalmazásban is feltettem azért, hogy a legkomplexebb képet kapjam a témáról.

A diákok kiválasztásánál nagyon körültekintő voltam, és megpróbáltam olyan tanulókat meginterjúvolni, akik viszonylag nagy tapasztalattal rendelkeznek a témában. A diákok felkérésének időszakában nem várt problémába ütköztem. Néhányan még a felkérő levelemre sem válaszoltak, mások a megbeszélte interjúra nem jöttek el. Végül négy diákkal sikerült felvennem a kapcsolatot, akik meg is jelentek az interjú helyszínén. Békés, oldott légkört próbáltam biztosítani számukra az Országos Idegennyelvű Könyvtár (OIK) egy csendes sarkában. Az interjú kezdete előtt közöltem annak pontos célját, és időtartamát, valamint engedélyt kértem a beszélgetés rögzítésére. Mindenkit biztosítottam arról, hogy válaszaikat anonim módon teszem közzé, így jelen esetben nincs „jó” illetve „rossz” válasz, csakis az őszinteség számít.

A kérdések megalkotásánál törekedtem az egyértelműsége, ennek ellenére néhány kérdésnél plusz magyarázatokat kellett közbeiktatnom (ezeket majd az adott kérdésnél részletezem). Összességében jól sikerültek az interjúk, a gyerekek nyíltan válaszoltak a legtöbb kérdésre. A metakommunikációjuk viszont több ponton mást mutatott. Leginkább akkor jöttek zavarba, amikor azt firtattam, hogy őszintén beszéljenek az OIK-ban eltöltött idejükről. Úgy éreztem, hogy megpróbálnak megfelelni valamiféle elvárásnak, és csak pozitív dolgokat mondhatnak. Ilyenkor mindig rájuk szóltam, és figyelmeztettem őket az anonimitásra, és az őszinteségre.

Az interjúvázlatot öt dimenzióra osztottam:

1. Felvezető kérdések
2. Kapcsolatháló
3. Motiváció
4. Az iskolai közösségi szolgálat „értelme”
5. Jövőtervek

A felvett beszélgetéseket a klasszikus módon, begépeléssel dolgoztam fel. A megkérdezett diákok mindegyike 15-16 év közötti, a nemüket tekintve: egy fiú és három lány. A kapcsolattartó évtizedek óta pedagógus-könyvtárosként dolgozik a Gimnáziumban. Az anonimitás biztonságát szem előtt tartva a nevek helyett, úgynevezett kódokat fogok használni az interjúból való idézéshez: „*diák 1.*” (fiú), „*diák 2.*”, „*diák 3.*”, „*diák 4.*” (lányok), illetve „*kapcsolattartó*”.

1. dimenzió: Felvezető kérdések

Az első dimenzióban arra voltam kíváncsi, hogy a diákok milyen közegeből érkeztek, tisztában vannak-e a különböző alapdefiníciókkal, különbséget tudnak-e tenni önkéntesség és közösségi szolgálat között, illetve, hogy végeztek-e már önkéntes tevékenységet korábban? Ezek a kérdések azon túl, hogy fontos információkat tartalmaznak, annak is szántam, hogy az interjúalanyokat felkészítsem a rájuk váró komplexebb témákra, és hogy az elmaradhatatlan bizalmat kiépítsem.

A megkérdezett fiatalok többségének diplomás szülei vannak, de olyan is akad, aki nem tudja, hogy mivel foglalkozik az édesapja. A végzettség azért lehet fontos, mert a KSH 2012-es kutatásából kiderül, hogy az önkéntes munkát végzők aránya együtt növekszik az iskolázottsággal, és így a diplomások körében a legmagasabb a hajlandóság. (Váradi (szerk.) 2012) Statisztika szerint tehát nagy eséllyel a megkérdezett diákok közvetlen családtagjai között is előfordulhat olyan személy, aki önkénteskedik. A jó minta ellenére az interjút adó fiatalok közül csupán egyvalaki végzett önkéntes tevékenységet a közösségi szolgálat előtt. Viszont pozitív progressziót mutat az a tény, hogy a gyerekek többsége a szolgálati idejük letelte után is maradtak a számukra tetsző helyen ténykedni.

Mind a négy megkérdezett diák tovább szeretne tanulni valamelyik egyetemen, vagy főiskolán. Arról azonban még nem volt elképzelésük, hogy milyen területen akarnak diplomát szerezni. Az egyik fiatalnak volt némi elképzelése a jövőt illetően, de a beszélgetésünk alatt ő is legalább három alkalommal megváltoztatta a véleményét. Megfigyelhető volt, hogy ebben a kérdésben a diákok valóban gyerekként viselkedtek, és még abban sem voltak biztosak, hogy reál, vagy humán beállítottságúak. Az iskolai közösségi szolgálat talán ebben is nagy hasznára lehet a fiataloknak, hisz sok különböző tevékenységi körű helyre mehetnek, így számtalan tapasztalattal gazdagodhatnak.

Az iskolai közösségi szolgálat definícióját firtató kérdésre nagyon sokféle választ kaptam. Ebből azt véltem kikövetkeztetni, hogy a fiatalok a gyakorlati élményeik alapján, nem pedig az iskolában elsajátított elméleti tudásukra alapozva fogalmazták meg a gondolataikat. Miután célirányosan is rákérdeztem erre a megérzésemre kiderült, hogy az iskolában senkitől sem kaptak segítséget még az alapvető fogalmak elsajátításához sem, pedig a kapcsolattartónak határozott véleménye volt erről a fogalomról. Érdekes, és hasznos lenne utánajárni, hogy hol akad meg az iskolán belüli kommunikáció, miért nem jut el a hasznos információ azokhoz, akiknek a legnagyobb szükségük lenne rá. Arról nem is beszélve, hogy a törvény szerint minden diák öt órás felkészítő oktatásban kellene részt vegyen, amiben elmondják nekik az alapvető definíciókat, tudnivalókat, és úgy általában véve a közösségi szolgálat értelmét. Ehhez képest az iskola elintézi azzal az elméleti képzéssel, hogy a honlapjára feltölti a megfelelő dokumentumokat, amihez a diákok ugyan szabadon hozzáférhetnek, de (a beszélgetésekből kiderül, hogy) azokat elolvasni és értelmezni csak a töredékük fogja.

Érdekelt az is, hogy a fiatalok milyen különbséget vélnek felfedezni az önkéntesség, és a közösségi szolgálat között. Dolgozatom elméleti részéből kiderül, hogy a két fogalom között elég kicsi, ám annál markánsabb a határvonal. A diákok lényegében egy döntő különbséget emeltek ki ezek közül, mégpedig a közösségi szolgálat kötelező jellegét. Ezt a szegmenst mindenki pejoratívan értelmezte, pedig a közösségi szolgálat kommunikációjának egyik legfontosabb eleme, ennek a berögzült értelmezésnek az oldása. Úgy gondolom, hogy ezen a téren (is) még sokat kell fejleszteni a rendszeren, hiszen nem mindegy, hogy a gyerekek milyen érzésekkel kezdik el letölteni a szolgálati idejüket.

„[...]Én azt tartom közösségi szolgálatnak, hogy nekünk 50 órát kell teljesíteni. Van, aki ezt hasznosnak találja, de van, aki nem. Sokat lehet belőle tanulni, viszont van, aki nyűgnek tekinti, és csak eljár, de nem végez valódi hasznos munkát.[...]” (2. diák)

„[...]Önkéntességet végeztem Csepelen, mikor is az önkormányzat egy Te-szedd! akciót hirdetett, amiben a Kis-Duna partot tisztítottuk meg. Meg megvizsgáltuk a víz a pH-értékét, amiből kiderült, hogy egész jó, ezért visszatelepítettük bele a halakat. Ezen kívül még jártam Békés megyében önkéntességen, ott nagymamámmal mentem és renováltuk az

S.O.S. Gyermekfalut Battonyán.[...]" (1. diák)

„[...]Az, hogy a közösségi szolgálat az kötelező, az önkéntességet szabad akaratodból teszed, ez alatt azt is értem, hogy egy csomó ember azért végez csupán közösségi szolgálatot, mert muszáj, de nincs kedve hozzá. Az önkéntesek pedig türelmesebbek, hiszen saját maguk vállalták az egészet.” (diák 4.) [...]" (4. diák)

2. dimenzió: Kapcsolatháló

A mai modern társadalom egyik legfontosabb, és legdivatosabb fogalma a kapcsolathálózat. Jelentősége vitathatatlan, akár a munkakeresésben, akár a mindennapi ügyeink intézésében. Sajnos a magyarokra erős kapcsolat-deficit jellemző. Amíg Amerikában a fiatalok átlagosan 13 baráttal rendelkeznek, addig Magyarországon ez a szám 7-8 fő. (Udvari, 2011) A második dimenzió témakörei: a közösségi szolgálat csoportképző ereje; a későbbiekben is hasznosítható kapcsolatok lehetősége, illetve megvalósulása.

Ahhoz képest, hogy a kapcsolattartó szerint egyértelműen van az IKSz-nek csoportképző ereje, a megkérdezett diákok közül csupán egy fiatal értett ezzel egyet. Hárman egyáltalán nem érezték ennek a hatását. Ezt azzal magyarázták, hogy a szolgálati idejüket általában az osztálytársaikkal, ismerőseikkel együtt töltik el, így nem is szoktak másokkal ismerkedni.

Ennek ellenére a diákok nagy része úgy érzi, hogy a későbbiekben is hasznosítható kapcsolatokra tettek szert a tevékenységi idejük alatt. Igaz, elsősorban a fogadó szervezeten belüli munkatársak közül kerültek ki ezek az ismerősök. Ez egy nagyon pozitív folyamánya a közösségi szolgálatnak, azonban az interjúk során kiderült, hogy valójában ritkán beszélhetünk aktív kapcsolattartásról, a legtöbb esetben kimerültek az e-mail címek cseréjében. De akad olyan is, aki időről-időre visszajár a kedvenc helyére, és ápolja a munkatársakkal a kialakított viszonyt. Úgy vettem észre, hogy a diákok még nem tudatosan alakítják ki ezeket a kapcsolatokat, hanem ad hoc módon eseti jelleggel, és nem is törekednek ezek ápolására, fenntartására.

Ebben a témakörben még arra voltam kíváncsi, hogy a diákok találkoztak-e olyan személyekkel, akik – például a munkamoráljuknál fogva – nagy hatást gyakoroltak rájuk. Egy fiatal kivételével senki sem adott erre releváns választ. Többen

nem értették magát a felvetést sem, illetve összemosták az előzőekben feltett, hasonlóan megfogalmazott kérdéssel. Ez az én felelősségem is, az interjúk során többször is kiderült, hogy csak a nagyon pontosan, és éles kontraszttal szavakba öntött kérdéseket tudják a gyerekek értelmezni. Jól megfigyelhető volt az a sajnálatos tendencia, amit a 2012-es PISA-felmérés is megállapított, mely szerint a magyarországi diákok szövegértési kompetenciája folyamatosan csökken, és nem éri el az OECD-országok átlagát. (Balázi et al. 2013)

„[...]Volt bőven, az OIK-ban az, hogy tudtam segíteni, tudtam valamit tenni a könyvtár érdekében, és megismertem a könyvtár életét. Hogy mi hogy működik, hogy mennyiféle feladat van, mert minden ember azt látja, hogy állnak a pult mögött és adogatják a könyveket, meg beveszik. Itt nem erről van szó, hanem kemény munkáról.[...]” (1. diák)

„[...]Mindenképpen, hiszen az azonos területre érkező diákok, - mondjuk ugye a mi esetünkben a könyvtár -, ők itt a könyvtárban a könyvtár iránt eleve vonzódó diákok, sokuk közülük például osztálykönyvtáros. Tehát van egy csoportképző ereje is, de a kérdés jogos, mert jó lenne az iskolákban valóban létrehozni ezeket a közösségeket, hogy ezek a gyerekek, ezek a csoportok élőbbek legyenek, ne csak egy honlap szagú, vagy papír alapú csoportot képezzenek, hanem személyes találkozások is legyenek.[...]” (kapcsolattartó)

„[...]Megismerkedtem egy férfival, aki gyakorlatilag öt nyelven tudott beszélni. Elképesztő volt, meg olyan példás. Gyakorlatilag olyan gyorsan váltott a nyelvek között, hogy az eszméletlen volt.[...]” (4. diák)

3. dimenzió: Motiváció

Bár az iskolai közösségi szolgálat egy kötelező tevékenység a diákok számára, mégis érdekelt, hogy milyen motivációval rendelkeznek a fiatalok. Van-e egyáltalán érdeklődésük a közösségi szolgálat iránt már a kezdetektől, vagy csak később alakul ki, ha egyáltalán kialakul valamikor? Ebben a dimenzióban beszélgettünk továbbá az áldozathozatalról; a különböző tevékenységekről; a mentorok segítőkészségéről; valamint az OIK-ban eltöltött időszakról.

Számomra meglepő módon a diákok közül többen azt mondták, hogy semmilyen áldozatot nem hoznak a közösségi szolgálat érdekében, hisz ezt is úgy tekintik, mintha egy óra lenne, amire be kell járni, amit teljesíteni kell. Amikor behoztam a legalapvetőbb tényezőt, az időt, megváltozott a helyzet, és elkezdtek sorolni a kellemetlenségeket, mint például: sok idő elmegy az utazással, ami sok esetben nagyon kényelmetlen is; többet tevékenykednek, mint amennyit leigazolnak nekik; illetve, hogy már eddig is nagyon le voltak terhelve a különböző különórákkal

Az interjúban szereplő fiatalok mindegyike több helyen is teljesített már közösségi szolgálatot. Ami elmondásuk szerint egyfelől jó, mert sok szakmát kipróbálhatnak, másrészt rossz, mert igazából egyik tevékenységben sem tudnak elmélyülni. A diákok egy része az iskola falai között töltötte le a szolgálati idejének viszonylag nagy részét, ami hasznos az intézménynek (pl. osztálytermek kifestése; hosztesz munkák elvégzése), ugyanakkor így kimaradnak az ismeretlen dolgok megismeréséből, ami segíthet az introvertált gyerekek kinyílásában, és az önismeretben. Jellemző, hogy tíz óránál többet egy helyen sem töltenek el, leginkább olyan feladatokat kapnak, ami két-három órás munkát biztosítanak nekik. Ez pedig megnehezíti a beilleszkedést, a munkamorál elsajátítását, és az esetleges kapcsolatépítést. A fiatalok egy része örülne annak, ha hosszabb távon is számítanának rájuk a különféle intézmények, és szervezetek.

A diákok többsége a barátaival, osztálytársaival közösen döntötték el, hogy melyik fogadó szervezethez mennek tevékenykedni. Ezzel részben el is vész a közösségi szolgálat azon törekvése, hogy a fiatalok önként választhatják ki a szolgálati helyüket, hiszen a csoportdinamika befolyásolja őket. Gyakorta hallottam azt a mondatot, hogy: „*Csak azért választottam azt a helyet, mert a többiek is oda mentek*”. A másik nagyon fontos döntési szempont a fogadó szervezetek földrajzi elhelyezkedése. Mivel a diákok csak az iskola, illetve a lakóhelyük 30 km-es körzetében munkálkodhatnak, nagyban befolyásolja a választást, ha a környéken nincs megfelelő számú intézmény.

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár (OIK) a kerületben az elsők között nyitotta meg a kapuját az iskolai közösségi szolgálatosok előtt. A tevékenységi körök kialakításánál a könyvtár szem előtt tartotta a közösségi szolgálat jogszabályi hátterét, illetve azt az alapgondolatot, hogy olyan munkát biztosítson a diákoknak, ami, mindkét félnek a hasznára válik. Ily módon az OIK-ban az alábbi tevékenységeket végezték a

megkérdezett fiatalok: adatbázis, illetve Excel-táblázat kezelése; a kulturális menedzser munkájának segítése úgy, mint rendezvényplakátok szerkesztése, és terítése a könyvtárban; az eszperantó folyóiratok rendszerezése; az elhasználódott raktári jelzetek kicserélése a könyveken; az összefogdosott - így nehezen lejátszható - CD-k tisztítása.

A diákok többsége hasznosnak ítélte a könyvtárban eltöltött szolgálati időt. Lehet, hogy a személyem miatt, de erre a kérdésre csupán egy negatív válasz érkezett. Ez a fiatal azt sérelmezte, hogy érzése szerint nem kapott olyan feladatot, amely hasznos lett volna számára, illetve az intézménynek. Ebben az esetben rosszul lett kommunikálva a feladat jellege, és nem lett neki előzetesen megmagyarázva, hogy miért fontos az, amit csinál. A többségi pozitív feleletet azonban indikálhatta az is, hogy az intézményben (mint már fentebb taglaltam) viszonylag sokféle tevékenység közül választhattak a fiatalok.

A megkérdezett fiatalok kihangsúlyozták, hogy a szolgálat ideje alatt sokszor érezték magukat csapattagnak, sokszor érezték azt, hogy hasznos munkát végeznek. Sikerélményeik is voltak, amit a gimnáziumi oktatásban nem minden diák élhet át. Többen kiemelték, hogy a tevékenységük alatt nem csak az adott munkakört, hanem saját magukat is sokkal jobban megismerték.

Több esetben kiderült, hogy bizonyos fogadó szervezetek felkészületlenül várták a közösségi szolgálatos gyerekeket. Volt, hogy eszközöket nem biztosítottak nekik, de olyan is akadt, hogy teljesen más munkát végeztek el velük, mint amire jelentkeztek. Az egyik diák megemlítette, hogy neki ugyan porallergiája van, amit jelzett is, de a kertészeti munkájánál ezt nem vették figyelembe. A későbbiekben az ilyen, és ehhez hasonló problémákat, és mulasztásokat a felügyeleti szerveknek jobban ellenőrizniük kellene, hogy a gyerekek ne érezzék magukat kizsákmányoltnak, vagy feleslegesnek.

Az interjúkból kiderül, hogy ahol a fogadó szervezet jól szervezte meg a közösségi szolgálatot, ott a diákok teljes mértékben meg voltak elégedve a mentorukkal. Ez azért nagyon fontos, mert a gyerekek ezzel a személlyel találkoznak a legtöbbet a szolgálati idejük alatt. A mentor szerepe kulcsfontosságú a közösségi szolgálat rendszerében, így minden intézménynek törekednie kell arra, hogy a lehető legfelkészültebb, és legtürelmesebb munkatársat/munkatársakat biztosítsa a fiatalok számára.

„[...]Volt bőven, az OIK-ban az, hogy tudtam segíteni, tudtam valamit tenni a könyvtár érdekében, és megismertem a könyvtár életét. Hogy mi hogy működik, hogy mennyiféle feladat van, mert minden ember azt látja, hogy állnak a pult mögött és adogatják a könyveket, meg beveszik. Itt nem erről van szó, hanem kemény munkáról.[...]” (1. diák)

„[...]„Igazából egy csomó helyen nem veszik fel az egyetem után a diákokat, hogyha nincsen tapasztalatuk, mert azt mondják, hogy zöldfülűek. Ez által mi már azt is megtapasztaltuk, hogy milyen dolgozni, mert időre kell menni, ez nagyon sokat számít a jövő munkáinál, hogy ott tudsz lenni pontosan, és rendesen tudod kezdeni, végigcsinálod, és nem hagyod félbe.”[...]” (4. diák)

„[...]Először egy játszótéren dolgoztam, utána idősekkel voltam, velük vásároltunk, beszélgettünk, orvoshoz mentünk. Persze nem én egyedül, hanem volt ott egy szociális munkás is velünk. Voltam a Nemzeti Múzeumban, ez egyszeri alkalom volt: a Rajzoljunk Együtt! program keretében. Na, hát ott egy olyan 23. kerék voltam konkrétan. Tehát az volt a feladatunk, hogy le volt rakva egy csomó papír, s akkor jöhettek rajzolgatni a fiatalok. Kb. két gyerek jött is, de szinte csak mi rajzolgattunk ott, úgyhogy (mi) gimnazisták jól elvoltunk. Voltam még az Országos Madártani Egyesületnél erdőtisztításon, és persze az OIK-ban is dolgoztam. [...]” (2. diák)

4. dimenzió: Az iskolai közösségi szolgálat „értelme”

A negyedik dimenzió a dolgozatom egyik legfontosabb része. Főleg ebben a szakaszban kérdeztem meg a tanulókat azokról a kérdésekről, amelyeket a törvényalkotók is fontosnak tartottak. Olyan témákról beszélgettünk, mint például a közösségi szolgálat hasznossága; a kötelező jelleg kontra lehetőség megélése; továbbá a rendszer negatívumaira is rákérdeztem a diákoknál.

A törvényt megalkotó szakemberek, az iskolák, és a fogadó szervezetek is mindig, minden fórumon elmondják, hogy a közösségi szolgálatot a diákok inkább lehetőségként kellene felfogják, mintsem kötelező feladatnak. Ennek ellenére – mind az első dimenzióban is kiderült –, a megkérdezett fiatalok mindegyike kötelező penzumnak

gondolja a közösségi szolgálatot, ami negatív aspektusba állítja az egész programot. Az is kirajzolódik ugyanakkor, hogy a diákok a tevékenységek megkezdését követően egyre inkább lehetőségként élik meg a szolgálatot. Az egyik fiatal szerint, majd nagyon jól fog mutatni az önéletrajzában, hogy a Magyar Nemzeti Múzeumban töltötte a szolgálati idejének nagy részét. A másikuk kiemelte, hogy rendkívül örül annak a lehetőségnek, hogy beleláthatott egy munkahelyi kollektíva mindennapjaiba.

A fiatalok közül hárman is úgy gondolják, hogy hasznos volt számára a közösségi szolgálat. Többek között azért, mert így legalább tehetett valamit a közjóért, illetve megtudta, hogy milyen érzés dolgozni, és felelősséget vállalni a munkájáért. Egy diák szerint részben hasznos volt ugyan, de mégsem tud azonosulni a közösségi szolgálat szellemiségével. Elmondása szerint sokkal jobb dolgokkal is el tudta volna tölteni ezt az ötven órát. Úgy gondolom, hogy neki szinte egyáltalán nem sikerült átadni a közösségi szolgálat lényegét. Kérdés, hogy ez kinek a felelőssége: a rendszeré, az iskoláé, a fogadó szervezeté, vagy egyszerűen csak a gyermeké? Ez a probléma valószínűleg elég sok diákot érint országszerte, bár erre még nincsenek statisztikák, de a fiatalokkal való beszélgetésekből erre lehet következtetni. Többen is megemlítették például, hogy a diáktársaik csak egyszerűen túl akarnak esni ezen a feladaton, és az már nem érdekli őket, hogy valóban hasznos tevékenységet végezzenek.

Ebben a dimenzióban is volt egy kérdés, amit nem értettek a fiatalok. Egyszerűen nem tudták értelmezni azt a fogalmat, hogy „tulajdonság”. Miután elmagyaráztam nekik, hogy mit gondolok a definíció alatt, már említettek egy-két dolgot, de a válaszokat nem éreztem a dolgozatom szempontjából relevánsnak. Ellenben a fiatalokkal, a kapcsolattartó nagy meggyőződéssel mesélte el a tapasztalatait, és a személyes véleményét.

A kérdések összeállításánál fontos törekvés volt, hogy a közösségi szolgálat esetleges hibáira is kitérjünk. Szerencsére ebben a meginterjúvolt diákok is partnerek voltak, és nagyon kritikusan fogalmazták meg az észrevételeiket. Többen elmondták, hogy nem kapták meg a közösségi szolgálat elkezdése előtt a kötelező 5 órás elméleti oktatást, így amit a rendszerről tudnak, azt vagy a diáktársuktól, vagy az iskola honlapjáról sajátították el. Szintén többen megemlítették, hogy az a két óra, amit törvényesen a tanítási napokon tevékenykedhetnek nagyon kevés, bár volt olyan intézmény is, aki rugalmasan kezelte az időt, és akár négy órán keresztül is foglalkoztatták őket. Fontos észrevétel továbbá, hogy a diákok úgy érzik, hogy még

kevés olyan hely van, ahol valóban hasznosan tölthetnék el az idejüket. Kritikaként merült fel még, hogy a fogadó szervezetek gyakran felkészületlenek, és a munkatársak látványosan nyűgnek tekintik őket.

„[...] Sajnos kötelező dolognak fogom föl, de talán lehetőségnek is, mert például lehetőségem volt belépni egy olyan könyvtárba, amibe amúgy be se léphetnék, és vendéggént szemlélhettem meg az egész működését, és részt vehettem ebben a működésében. Negatív dolognak gondolom azért, mert lehet, hogy olyan munkára jelentkezünk, amiről azt hisszük először, hogy jó, de kiderül utána, hogy nem. Utána nem lehet csak úgy lelépni onnan, hanem végig kell csinálni, vagy különben semmit nem igazolnak, ami szerintem egy kicsit negatívum. Negatívum még talán az, hogy nem választhatjuk meg azt, hogy mit szeretnénk csinálni, hanem megmondják, hogy nekünk ezt kell. Például a kertészkedésnél én szívesen gereblyéztem volna, de nem, én ástam, mert, hogy én fiú vagyok.[...]” (1. diák)

„[...] Hát ugye, hogy erőltetik, hogy kötelező. Nagyon sokszor nem végzünk fontos munkát, s ezzel annak a kedvét is elveszik, akinek van. Mondjuk az enyémet szerencsére nem könnyű. Nagyon sokszor nincs jól megszervezve, tehát odamegyünk, és akkor úgy csináljuk a munkát, de akadozik az egész. Néha ott az intézményben – nyilván ez azért van, mert olyan kezdetleges stádiumban van ez az egész közösségi szolgálat de –, nem tudják, mit kell csinálniuk, például, hogy kinek kell a pecsétet nyomnia. Van olyan hely ahol már nem is kaptam pecsétet, és az igazgatóhelyettes olyan jó fej, hogy elfogadta. Az a baj, hogy nem tudják az egész rendszerét, tehát nincsenek tisztában azzal, hogy velünk, hogy kellene foglalkozni, nekünk mit kellene megmutatni. Azt sem tudják, hogy hány órát kell teljesítenünk, meg hogy miért? Nem is érdekli őket nagyon sok helyen szerintem.[...]” (2. diák)

„[...] Precízebbek lettek, pontosabbak lettek, szerintem egy felelősség tudat is ki kell alakuljon a gyerekekben, amikor az ember felkészíti őket erre, mert azért ugye kicsi szöveg van az elején itt házon belül is, akkor azért az ember mindig elmondja, hogy egy intézményt képvisel egy másik intézményben. Nem csak önmagáért felelős, természetesen önmagáért is felelős, de ő ott a mi intézményünket képviseli. Ezzel csak fejlesztjük őket.

Felelősség érzet, mint alapvető dolog. De egyébként fejlődhet a komplexitásra való készségük, mert ugye egy rendszert látnak. Egy felnőtt világ rendszerét látják. Az óvodától, az idősök otthonán át, a könyvtárákig, a kulturális intézményekig, tehát egy olyan szociális, kulturális közeget tapasztalnak meg, amire mondjuk, a középiskola felkészíti őket, hogy ebben tudjanak majd mozogni. Azokat is, akik mondjuk nem ilyen családokból jöttek. És ez nagyon-nagyon fontos.[...]”
(kapcsolattartó)

5. dimenzió: Jövőtervek

Az ötödik dimenzióban arról beszéltem a fiatalokkal, hogy szerintük milyen hatással lesz a későbbi életükre a közösségi szolgálat; van-e esély arra, hogy a szolgálati idejük alatt megismert szakmák valamelyikében helyezkedjenek el; fejlődtek-e a személyes kompetenciáik; illetve a program által megfogalmazott alap gondolatok az esetükben megvalósulnak-e?

A meginterjúvált fiatalok közül mindenki azt nyilatkozta, hogy egyáltalán nem látnak arra esélyt, hogy olyan területen helyezkedjenek el, amit a szolgálati idejük alatt kipróbáltak. Ennek egyik magyarázata az lehet, hogy a választ adó fiatalok mindegyike nagyon fiatal (mindössze 15 éves), és szemlátomást nincsenek tisztában azzal, hogy mivel szeretnének a jövőben foglalkozni. Azonban a gyerekek azt is elmondták, hogy a különböző tevékenységek rádobbantették őket arra, hogy mivel nem szeretnének foglalkozni. Például, aki eddig úgy gondolta, hogy gyerekekkel akar dolgozni a későbbiekben, rájött, hogy hosszútávon nem menne neki az a fajta munka.

Bármennyire is szerettem volna megtudni, hogy a diákoknak mennyire fejlődött a szolgálati idejük alatt a személyes kompetenciájuk, sajnos magát a fogalmat nem tudták értelmezni. Ugyan megpróbáltam nekik elmagyarázni a kompetencia fogalmát, és összetevőit, ebben az esetben sem tudtam tőlük releváns választ kapni. A legtöbb esetben elismételték a tőlem hallott szöveget, vagy egyszerűen teljesen másról kezdtek el beszélni. Ehhez képest a kapcsolattartó nagyon szépen felvázolta azokat a kompetenciákat, amelyek szerinte a leginkább fejlődtek, ezek: együttműködési készség; önállóság a munkavégzésben; szociális érzékenység; döntési képesség; folyamatszemplélet.

Elmondható, hogy mindenki megpróbált valami pozitív dolgot elsajátítani a szolgálati ideje alatt. Van olyan, aki szerint ezután sokkal türelmesebb lesz az időséssel, vagy aki nagyobb önbizalommal és lelkesedéssel fog kertészkedni. Mások annak örültek, hogy most már felismernek és észrevesznek olyan madarakat, amelyekről eddig tudomásuk sem volt. Az egyik lány komolyabb célokat tűzött ki maga elé, külföldiekkel beszélgetett, és ennek megfelelően sokat fejlődött az angol nyelvtudása.

Az interjúvázlatom utolsó részében egy meglehetősen komplex kérdéskört feszegettem. Kíváncsi voltam arra, hogy az iskolai közösségi szolgálat által megfogalmazott alap gondolatok közül szerintük melyek valósultak meg. A definíciók közül egyedül a kritikus gondolkodást nem tudták a diákok értelmezni, így arra nem tudtak érdemben válaszolni. Szerintük a többi alap gondolatot már korábban elsajátították, így azok nem fejlődtek a szolgálati idejük alatt. A kapcsolattartó viszont pont a kritikus gondolkodást emelte ki, mint az egyik legfontosabb elemét a szolgálatnak.

„[...]Hadd gondolkozzak. Igen, tudom. Például fel tudok ismerni már számtalan madár fajt. Szerintem ezt tök jó dolog. Egyik nap is megnéztem, hogy milyen szép kis cinke van a kertünkben. Eddig nem tudtam, mi az. Jó eddig is tudtam, hogy valamilyen cinke, de most már tudom, hogy kék. Ugye az egy dolog, hogy töri könyvekben tanulunk dolgokat: évszám, dátum, ez volt, ők csinálták, ők nyertek, de a személyes tapasztalatokat teljesen más hallgatni. Szerintem ez nagyon sokat számít. Az is egy nagy tapasztalat, hogy nem kell félni, mert hogyha valaki szeretni fog, úgyis szeretni fog, aki meg nem, bármit csinálsz, úgyse fog. Az is egy nagy tapasztalat szerintem, hogy ne legyek olyan nagyon csalódott, ha valami nem jön össze. Mert elvileg sok ilyen pofára esés lesz még az életben. [...]” (2. diák)

„[...]És most én itt csak a kritikai gondolkodásról beszélnék, mert az szerintem rettentő fontos. De ugyanígy mondhatták volna, kiemelhették volna az információs műveltséget, mint képességet, mert mondjuk a kulturális területen végzett – nem csak a könyvtárra gondolok – de kulturális területen végzett közösségi szolgálatnak lehet egy ilyenfajta hozzáadéka is, hogy az információs műveltség képessége, tehát az IKT

eszközök készségszintű használata, az információgyűjtés képessége, ezek is fejlődhetnek ezzel, bőséggel. Mert neki először informálódnia kell, és ott magában a rendszerben is több olyan feladat kellene, ami erre épül. Mert egy kis hiba, hogy a rendszerben nyilván sztereotípiák vannak, és sok mindenre nem is gondolunk, hogy erre is alkalmas lenne. Hiszen félig kiművelt emberfő az a középiskolás. Tehát sok mindenre lehetne még használni, mondjuk a múzeumokban, könyvtárakban, művelődési házakban, művelődési központokban, színházakban. Térjünk vissza a kritikai gondolkodásra. Nagyon fontos, hogy algoritmikusan tudjon a diák gondolkodni. Tudunk-e nekik ilyen feladatokat adni? Az összes többi a szemléletformálás, a felelősségvállalás, együttműködés az evidencia a közösségi szolgálattal kapcsolatban. [...]” (kapcsolattartó)

ÖSSZEFOGLALÓ

Dolgozatom elméleti részét az alapfogalmak felvázolásával kezdtem, megpróbáltam összegyűjteni azokat a definíciókat, amelyek a későbbiekben szervesen a témához kapcsolódnak. Ezután röviden bemutattam az önkéntesség magyarországi, és egyetemes történetét, hisz a közösségi szolgálat fundamentumát az önkéntesség eszménye adja.

Természetesen sok ponton különböznek egymástól, így ezekbe a különbözőségekre is bepillantást nyerhetünk az iskolai közösségi szolgálat hazai és amerikai szerveződésén keresztül. Különös figyelmet fordítottam a törvényi háttér megismertetésének, ennek érdekében részleteket közöltem a nemzeti köznevelési törvényből.

Az elméleti rész utolsó blokkjában megismerkedhetünk a Z generációval, a mai tinik lélekvilágával, mindennapjaik mozgatórugóival, és így talán jobban megérthetjük a cselekedeteiket, gondolataikat.

Az interjúk során megkérdezett diákok mindegyike értelmiségi családból származik. Az önkéntesség fogalmával tisztában vannak, ugyanakkor önkéntes tevékenységet csak egyikük végzett korábban. Az iskolai közösségi szolgálat definícióját jól megfogalmazták, mindeközben kiderült, hogy ezeket az elméleti tudásokat nem az iskolában, hanem a gyakorlataik tapasztalataként sajátították el. Pedig a jogszabályban is fel van tüntetve, hogy a szolgálat megkezdése előtt kötelezően 5 óra elméleti, úgynevezett felkészítő oktatást kell a diákoknak nyújtani.

A fiatalok többsége úgy nyilatkozott, hogy a közösségi szolgálatnak nincs csoportképző hatása, hisz legtöbbjük egy már kialakult baráti társasággal mennek ugyanarra a helyre tevékenykedni. A kapcsolattartó szerint ugyanakkor ez az egyik legfontosabb hatása a közösségi szolgálatnak. A diákok, elmondásuk szerint sok (számukra fontos, vagy hasznosnak gondolt) emberrel ismerkedtek meg, de ezek a kapcsolatok a legtöbb esetben nem aktívak, csupán e-mail cserére korlátozódnak. Ez betudható egyrészt a koruknak, másrészt a generációjuk kapcsolattartási szokásainak, mely előrébb helyezi az online társalgást és jelenlétet, mint a személyeset.

Sok esetben kiderült, hogy a fiatalok elég sok áldozatot hoznak, hogy teljesíteni tudják az 50 órás közösségi szolgálatot. Kiemelték az esetenkénti sok utazást, illetve hogy nem tudnak az érdeklődési körüknek megfelelő intézménybe menni, mert

az vagy túl messze van az iskolájuktól/otthonuktól, vagy nem fogadnak közösségi szolgálatosokat. Kritikaként merült fel még, hogy azokon a helyeken, ahol fogadják őket sokszor felkészületlenek a velük foglalkozó munkatársak, illetve nem teremtik meg a közösségi szolgálat tárgyi feltételeit sem. Ennek ellenére a legtöbbször pozitívan élte meg a különböző tevékenységekkel eltöltött időt. Elmondásuk szerint sokat tanultak, tapasztaltak, és élveztek, hogy esetenként beleláthattak egy munkahely kulisszái mögé.

A megkérdezett diákok szinte mindegyike kötelező feladatnak fogja fel a közösségi szolgálatot, és csak másodsorban említik meg, hogy tulajdonképpen egy lehetőségnek is fel lehet fogni. A beszélgetések során kiderült, hogy a fiatalok látják, és értik a közösségi szolgálat értelmét, alap gondolatait, viszont nem tetszik nekik, hogy erre kötelezve vannak.

Jól látszik, hogy az iskolai közösségi szolgálat rendszerében vannak még úgynevezett gyerekbetegségek (iskolán belül rossz, vagy hiányos a kommunikáció; kevés és felkészületlenek a fogadó szervezetek; kevés a közösségileg is hasznos tevékenység), ugyanakkor kiderült, hogy a meginterjúvált fiatalok többsége a közösségi szolgálati idejük lejárta után is folytatták tevékenységeiket, önkéntes szerepkörben.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Barrera, J. F. (1997): Gondolatok az önkéntességről a második évezred végén. *Parola*, 4.sz., 10-12. oldal
- Balácsi Ildikó – Ostorics László – Szalay Balázs – Szepesi Ildikó – Vadász Csaba (2013): *PISA2012 – Összefoglaló jelentés*. Budapest, Oktatási Hivatal
- Czike Klára (2001): Önkéntesség – Számokban. *Esély*, 12. évf., 6. sz., 18-46. oldal
- Czike Klára – Bartal Anna Mária (2005): *Nonprofit szervezetek és önkéntesek – új szervezeti típusok és az önkéntes tevékenységet végzők motivációi*. Zárótanulmány, Budapest, Civitalis Egyesület
- Czike Klára – Kuti Éva (2006): *Önkéntesség jótékonyág, társadalmi integráció*. Nonprofit Kutatócsoport és Önkéntes Központ Alapítvány, <http://mek.oszk.hu/04300/04310/>. Utolsó letöltés: 2013. 10. 01.
- F. Tóth András – Nagy Ádám (2009): Humán infrastruktúra – Önkéntesség – Foglalkoztatás – Tagság. *Civil Szemle*, 1-2. sz., 59-77. oldal
- Fényes Hajnalka (2011): Az önkéntes tevékenység definíciói, nemzetközi trendjei, valamint egyéni és csoportszintű meghatározó tényezői. *Szociológiai Szemle*, 2. sz., 153-162. oldal
- Fényes Hajnalka – Kiss Gabriella (2011): 2011 – az Önkéntesség Európai Éve. Az önkéntesség társadalmi jelensége és jelentősége. *Debreceni Szemle*, 19. évf., 4. sz., 360-368. oldal
- Fényes Hajnalka – Lipcsei László – Szeder Dóra Valéria (2012): Önkéntesség a Debreceni Egyetem hallgatói táborában. In (Dusa Ágnes Réka – Kovács Klára – Márkus Zsuzsanna – Nyüsti Szilvia – Sörös Anett szerk.): *Iffúságszociológiai tanulmányok II*. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 99-118. oldal
- Giddens, A. (1997): *Szociológia*. Budapest, Osiris Kiadó
- IKSZ hírlevél (2012): <http://ikszhirlevel.blogspot.hu/>. Utolsó letöltés: 2013. 10. 01.
- „Everybody can...” (2013): Everybody can be great, because everybody can serve – A közösségi szolgálat 2011-es bevezetése és tanulságai. *Új Pedagógiai Szemle*
- Juhász Jenő (2005): Állami Gorkij Könyvtárból Országos Idegennyelvű Könyvtár. In (Mender Tiborné szerk.): *Országos Idegennyelvű Könyvtár Évkönyve*. Budapest, 9-19. oldal

Le Breton, D. (2010): *Serdülők világa – Kétségek és önmegvalósítás*. Budapest, Pont Kiadó

Matolcsi Zsuzsanna (2013): Az iskolai közösségi szolgálat bevezetése. *Új Pedagógiai Szemle*, 63. évf., 3-4. sz., 74-80. oldal

Mikesy Álmos – Molnár Zsolt – Reicher Péter (eds.) (2011): *Önkéntesen, felelősen – a 20 legfontosabb kérdés a nemzetközi önkéntességről*. Budapest, Magyar Önkéntesküldő Alapítvány

Mender Tiborné (2006): Előszó. In (Mender Tiborné szerk.) Országos Idegennyelvű Könyvtár Évkönyve. Budapest, 19-20. oldal

Országos Idegennyelvű Könyvtár szervezeti felépítése.
<https://www.oik.hu/documents/10136/98861af9-2f1c-4693-904c-d393c140ff0e>. Utolsó letöltés: 2013. 12. 01.

„Segédlet az...” (2012): Segédlet az iskolai közösségi szolgálat megszervezéséhez. *Modern Iskola*, 7. sz., 28-43. oldal

Tari Annamária (2011): *Z generáció*. Budapest, Tericum Kiadó

Tisseron S. (2010): A képek új kultúrája. *Fordulópont*, 12. évf., 48. sz., 5-17. oldal

Tóthné Sikora Gizella (2000): *Humán erőforrások gazdaságtana*. Miskolc, Bíbor Kiadó

Udvari Kerstin (2011): Kapcsolathálózati megközelítés a szociális munkában. *Esély*, 22. évf., 5 sz., 100-117. oldal

Váradai Rita (szerk.) (2012): Önkéntes munka Magyarországon. Központi Statisztikai Hivatal, <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/onkentesmunka.pdf>. Utolsó letöltés: 2014.03.19.

Zentai László (2006): Önkéntes segítség Magyarországon ma és holnap. *Polgári Szemle*, 2. évf., 5. sz., október, http://www.polgariszemle.hu/?view=v_article&ID=105. Utolsó letöltés: 2013. 10. 01.

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről.

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100190.TV. Utolsó letöltés: 2013. 12. 01.

www.isme.hu/. Utolsó letöltés: 2014. 03. 15.

www.kozossegi.ofi.hu/. Utolsó letöltés: 2013. 10. 01.

1. FÜGGELÉK: TÁBLÁZAT

Monogram	Kor	Nem	Iskola
B.B. (1. diák)	15	fiú	Veres Pálné Gimnázium
B.V. (3. diák)	15	lány	Jelky András Ruháipari Szakközépiskola és Gimnázium
K.É. (2. diák)	15	lány	Veres Pálné Gimnázium
V.K. (4. diák)	15	lány	Veres Pálné Gimnázium
H.Zs. (kapcsolattartó)	55	nő	Veres Pálné Gimnázium

2. FÜGGELÉK: INTERJÚVÁZLAT

1. Felvezető kérdések

- 1.1. Melyik iskolában tanulsz?
- 1.2. Mivel foglalkoznak a szüleid?
- 1.3. Tervezed-e, hogy a középiskola után továbbtanulsz?
- 1.4. Kérlek, fogalmazd meg, hogy szerinted mi az iskolai közösségi szolgálat?
- 1.5. Mi a különbség a közösségi szolgálat és az önkéntesség között?
- 1.6. Végeztél-e már valaha önkéntes tevékenységet?

2. Kapcsolatháló

- 2.1. Szerinted van-e csoportképző ereje az iskolai közösségi szolgálatnak?
- 2.2. Látsz-e arra esélyt, hogy a későbbiekben számodra hasznosítható kapcsolatokra tegyél szert a közösségi szolgálat keretein belül?
- 2.3. Megismerkedtél-e a tevékenységed során valaki olyannal, akivel később is szeretnéd a kapcsolatot tartani?

3. Motiváció

- 3.1. Hozol-e valamilyen áldozatot, azért mert törvénybe iktatták a kötelező közösségi szolgálatot?
- 3.2. Hány helyen teljesítettel közösségi szolgálatot?
- 3.3. Mi alapján választottad ki, hogy hova mész közösségi szolgálatra?
- 3.4. Konkrétan milyen tevékenységeket végeztél az Országos Idegennyelvű Könyvtárban?
- 3.5. És más helyeken (amennyiben volt ilyen) miket csináltál?
- 3.6. Mi volt a jó, abban a tevékenységben, amit rád bízta?
- 3.7. Mi volt a rossz, abban a tevékenységben, amit rád bízta?
- 3.8. Voltak sikerélményeid a munkád során?
 - 3.8.1. Ha igen, mi volt az?
 - 3.8.2. Ha nem, akkor szerinted mi lehet ennek az oka?
- 3.9. Mennyire segítette a kinevezett mentorod a munkádat?
- 3.10. Mennyire éreztél hasznosnak az OIK-ban eltöltött idődet?

4. Az iskolai közösségi szolgálat „értelme”

- 4.1. Kötelező dolognak fogod fel a közösségi szolgálatot, vagy egy lehetőségnek?
- 4.2. Hasznosnak tartod az iskolai közösségi szolgálat bevezetését?
 - 4.2.1. Ha igen, akkor miért? Indokold meg.
 - 4.2.2. Ha nem, akkor miért nem? Indokold meg.
- 4.3. Szerinted ezáltal fejlődik-e a munkakultúrád?
- 4.4. Véleményed szerint milyen tulajdonságaid fejlődtek a szolgálati idő teljesítése alatt?
- 4.5. Milyen hibákat vettél észre a rendszerben?

5. Jövőtervek

- 5.1. Mennyi esélyt látsz arra, hogy majd abban a szakmában helyezkedj el, amit az iskolai közösségi szolgálat során kipróbáltál?
- 5.2. Mit gondolsz, mennyire fejlődtek a személyes kompetenciáid?
- 5.3. Szerinted tudod-e a későbbiekben hasznosítani a közösségi szolgálat során szerzett tapasztalataidat?
- 5.4. Érzed-e az iskolai közösségi szolgálat által megfogalmazott alap gondolatok

megvalósulását, úgy mint a szemléletformálás, a kritikus gondolkodás, a felelősségvállalás, és az együttműködés képességeinek elsajátítását?

3. FÜGGELÉK: INTERJÚ K.É. DIÁKKAL

- *Melyik iskolában tanulsz?*

A Veres Pálné Gimnáziumban.

- *Mivel foglalkoznak a szüleid?*

Anyukám a NAV-nál dolgozik, apukám pedig kéményseprő.

- *Tervezed-e, hogy a középiskola után tovább tanulsz?*

Igen, mindenképpen. Főiskolán, vagy egyetemen azt még nem tudom.

- *S milyen szakon?*

Azt meg pláne nem tudom, még azt sem tudom, hogy humán vagy reál.

- *Kérlek, fogalmazd meg, hogy mi az iskolai közösségi szolgálat? Te mit értelmezel ez alatt?*

Én azt tartom közösségi szolgálatnak, hogy nekünk ötven órát kell teljesíteni. Van, aki ezt hasznosnak találja, de van, aki nem. Sokat lehet belőle tanulni, viszont van, aki nyűgnek tekinti, és csak eljár, de nem végez valódi hasznos munkát.

- *S mi a különbség szerinted a közösségi szolgálat és az önkéntesség között?*

Az, hogy a közösségi szolgálat kötelező, és szerintem ez a legnagyobb. Tehát mind a két helyen tudunk emberekkel foglalkozni, embereknek segíteni. El tudom dönteni, hogy hova mehetek, de a közösségi szolgálat az kötelező, ezért nem mindenki csinálja szívesen.

- *Végeztél-e már valaha önkéntes tevékenységet?*

Még nem.

- *Szerinted van-e csoportképző ereje az iskolai közösségi szolgálatnak?*

Szerintem nem túl sok, mert a barátaimmal megyek. Tehát már egy kész csoport megy bizonyos munkákra, és nyilván megismerek új embereket, de nem tartom velük a

kapcsolatot. Meg ott a foglalkozásokon is a barátaimmal vagyok, nem ismerkedni megyek oda...

- ...hanem dolgozni.

Igen. Meg végül is ott vannak a barátaim, akkor nem fogom őket otthagyni, hogy most megyek ismerkedni.

- Tehát ilyen szempontból nincs.

Hát szerintem nincs.

- Látsz-e arra esélyt, hogy a későbbiekben számodra hasznosítható kapcsolatokra tegyél szert a közösségi szolgálat keretein belül?

Igen látok, veled itt!

- Megismerkedtél-e tevékenységed során olyan személyekkel, akikkel később is szeretnéd a kapcsolatot tartani?

Igen. Diákkal is, meg ilyen szervezőkkel, mentorokkal is. De úgy, hogy nem levelezek velük, de azért megvan az e-mail címük, meg szerintem van olyan hely, ahova vissza fogok menni.

- Szuper. Na, lássuk: egy hatalmas nagy téma: a motiváció. Hozol-e valamilyen áldozatot, azért, mert törvénybe iktatták ezt a közösségi szolgálatot?

Hát én speciel nem hozok, mert szívesen csinálom, de aki nem csinálja szívesen, annak hatalmas áldozat, hogy kevesebbet csinálhatja azt, amit akar. Ötven órát elvesz az életéből ez a közösségi szolgálat, és ez neki nagy áldozat. Meg már alapból nagyon sok helyen az a baj, hogy kevés órát írnak, igazolnak nekünk; meg főleg ilyen alkalmi munkák. S hétköznap, csak naponta 2 órát lehet igazolni. S nagyon sokan naponta 3 órát utazunk, hogy 2 órát igazoljanak. Azért ez nem az igazi. S azért azt én is áldozatnak tekintem, hogy ülök a villamoson azért, hogy menjek dolgozni, úgymond. Azért így mindennap én sem mennék, de így egyszer-egyszer elmegy. Éppen ezért nagyon sokan nyűgnek tekintik. Meg aki nem is Budapesten lakik, hát az meg pláne, minden nap vonatozni...

- S látod-e hasznát az iskolai közösségi szolgálatnak?

Igen látom, mert így új embereket ismerhetünk meg. Habár szerintem, ha nem is bíznak ránk - most mondjam azt, értelmes munkát? -, de azért mégis belekóstolhatunk.

- ...és örülnél neki, hogyha rád bíznanak kicsivel többet?

Igen. Én szeretem magam hasznosnak érezni, hogy nem vagyok ötödik kerék és akkor csak úgy elvagyok. Meg ugye, egyedül nem lehetünk, így meg pláne nem bíznak ránk

fontos munkát, mert egy ember van, aki dolgozik, mi meg ott vagyunk mellette. De azért segít betekinteni, hogy néz ki egy munkahely, meg eldönteni az érdeklődési körünket. Én például imádom a gyerekeket, de rájöttem, nem tudnék velük dolgozni, mert elszívják az ember energiáit.

- Az biztos. Hogyha jól látom, az következik, hány helyen teljesítettél közösségi szolgálatot?

Egy számot mondjak?

- Hát, ha össze tudod számolni, de azt is elmondhatod, hol voltál.

Jó. Először egy játszótéren dolgoztam, utána idősekkel voltam, velük vásároltunk, beszélgettünk, orvoshoz mentünk. Persze nem én egyedül, hanem volt ott egy szociális munkás is velünk. Voltam a Nemzeti Múzeumban, ez egyszeri alkalom volt: a Rajzoljunk Együtt! program keretében. Na, hát ott egy olyan 23. kerék voltam konkrétan. Tehát az volt a feladatunk, hogy le volt rakva egy csomó papír, s akkor jöhettek rajzolgatni a fiatalok. Kb. két gyerek jött is, de szinte csak mi rajzolgattunk ott, úgyhogy (mi) gimnazisták jól elvöltünk. Voltam még az Országos Madártani Egyesületnél erdőtisztításon, és persze az OIK-ban is dolgoztam.

- Mi alapján választottad ki, hogy hova mész közösségi szolgálatra?

Az alapján, hogy mik érdekelnek? Szórólapozni nem fogok menni az biztos, de azért szeretnék valami értelmes munkát végezni, ha már ötven órát kötelező dolgozni. Meg ahova a barátaim mennek, oda elmegyek még akkor is, ha annyira nem tetszik, mert tudom, hogy jól elleszünk. De együtt szoktuk nézni, hogy mik vannak, és akkor mindig megbeszéljük.

- És kiválasztjátok.

Igen.

- Konkrétan milyen tevékenységet végeztél az OIK-ban?

Dokumentumokat rendeztem, és CD-ket tisztogattam. De jól jártam, mert volt francia zene, imádom a francia zenét, és erre ott jöttem rá, ez fontos tapasztalat.

- Na, látod. És más helyen ahol voltál, miket csináltál? Bár egy párat már felsoroltál. Mondjuk a Madártani Intézetben mit csináltál?

Ott, gallyakat vágtunk, és hordtuk. Meg amit már levágtak nagyobb gallyakat, azokat aprítottuk. Az igazából egy nagy családi délután volt. A madárgyűréssel is megismerkedtünk, azért is mentem, és nem azért mert fát vághattam, hanem azért mert, oda családok is jöttek, kisgyerekekkel, volt egy ilyen feeling-je az egésznek. Még teát is osztogattak.

- S mi volt jó abban a tevékenységben, amit rád bíztak, akár itt, akár máshol, melyik tetszett a legjobban?

Nekem az tetszett a legjobban mikor idősekkel voltam. Azért, mert nagyon szerettem azt a nénit, akivel ott voltam, ő mindent elmesélt nekem, minimum egyszer.

- Inkább többször.

Igen. Éppen azért volt nagyon jó, mert igazából a mindennapjait velem osztotta meg, mert ő tök egyedül volt. Tehát senkije nem volt 86 évesen. És nekem mondta el mikor jöttek villanyórát leolvasni, mikor jött a postás, tehát mindent nekem mondott el.

- Tehát ez nem az idősek otthonában volt.

Nem, házhoz mentünk, az önkormányzat küldött ki szociális munkásokat, és én velük voltam, fiatalítottam a nénit. Kb. az volt szerintem a legfőbb feladatom, hogy kicsit úgy, nem tudom, nosztalgiazzon, meg újraélje a múltat. Rengeteget mesélt, mert ő a két világháború között született, és arról sokat beszélt, az nagyon tetszett.

- Akkor egy történelem óra is volt egyben.

Igen. Teljesen más szemszögből, és ahogy ő újra élte, én is át tudtam élni a történeteket, amiket mesélt.

- S most jön a fekete leves: mi volt rossz abban a tevékenységben, amit végeztél a bizonyos helyeken?

Az, hogy nem valósult meg. Konkrétan. Én a játszótérre is gyerekekkel mentem foglalkozni, de ott minden gyerekhez tartozott minimum egy szülő. Tehát a gyerekek ott egymással játszottak, meg a szüleikkel. Tehát elmentem azért, mert azt hittem, hogy gyerekekkel fogunk játszani, foglalkozást tartunk nekik, ehelyett pedig konkrétan ablakot meg papucsot mostam, és sepregettem.

- Jézusom.

Igen, többet nem is mentem oda. De eleinte mindig egy pár alkalommal elmegyünk. Az OIK-ba is úgy mentem, hogy először egy-két óra, aztán majd meglátjuk... De hát aztán megláttam, és megtetszett. Meg mi volt még? Volt még a Madártani Intézetnél: az nem tetszett, hogy nem volt olyan jól megszervezve; tehát odament mondjuk, nem tudom: kétszáz gyerek, és akkor volt ötven metszőolló. Tehát nem volt úgy mond megszervezve jól, és egy csomóan csak úgy lézengtek. Jó hogy én elkaptam egy metszőollót, de így nem volt olyan jó látni, hogy körülöttem sokan azzal a hozzáállással jöttek oda, hogy iszunk egy teát, eszünk egy körözöttes kenyeret, utána fogunk egy gallyat, fél centivel arrébb rakjuk, aztán haza megyünk, és akkor van három óránk. Tehát a többiek hozzáállása néha nem tetszett. Ennyi.

- És voltak sikerélményeid a munkád során? Ha igen akkor mi volt az, illetve, hogyha nem, akkor szerinted mi lehet ennek az oka?

Volt sikerélményem, mert tudtam alkalmazkodni. Mindig úgy mentem oda, hogy én egy kicsit tartok az emberektől, az idegenektől, de mindig sikerült megbarátkoznom velük, meg ők is elfogadtak engem, persze ennek kétoldalúnak kell lennie.

- És a rád bízott munkával?

Igen, hogy visszatérjünk: Sárrika néninek hívták az idős nénit. Én úgy mentem oda, hogy fogalmam sem volt, mit kell csinálnom, és ő mondta, hogy akkor menjünk el orvoshoz. Eleinte az volt a legnagyobb feladat, hogy vittem a szatyrát, de azt olyan büszkén vittem. Az nekem egy sikerélmény volt, hogy az idős néni rám bízta a szatyrát. Mert ő amúgy nagyon félős volt, és tök egyedül élt. Meg az orvosnál nem látta a papírjait, én olvastam el neki, hogy hova kell menni, én mondtam meg neki, mert a szociális munkás szerencsére nagyon elfoglalt volt általában, mert amikor csörgött a telefonja, felvette, s akkor így kettesben voltunk a nénival, s így úgymond én voltam a szeme, és a füle. Mert ugye már félnek, hogy merre kell menni, s akkor így belém karolt, és akkor együtt mentünk. Szóval olyan volt, mintha a nagymamámmal sétálnék. Meg szerintem az is egy sikerélmény, hogy amikor odamentem egy tök nagy gazos erdőbe, és 3 óra után láttam, hogy bár csak egy kicsit, de legalább volt látszata a munkámnak. Mert ezzel, hogy így beszélgettem a nénival, nem volt úgy semmi maradandó, úgymond tárgyi bizonyítéka. Persze néha sokkal többet ér segíteni valakin, de ott annak volt látszatja, és az tök jó érzés, hogy értelmesen töltöttem el 3 órát, s megtisztítottam az erdőt.

- Az is sikerélmény.

Igen. Az OIK-ban is például: az elején neki álltam a CD-knek – „Úristen, soha nem lesz vége, soha nem lesz vége!”, és már az ötödik alkalommal – „hmmm, egy egész fiók megvan”. Azt is jó volt visszanézni, hogy milyen szépek ott a lemezek. Igen.

Mikor nem volt sikerélményem az az volt, amikor nem a várt munkát kellett csinálnom, az akkor nagyon rossz érzés volt. Bemegyek tök nagy reményekkel, hogy hú de jó lesz, és akkor sehol senki. Vagy mikor közlik, hogy miért jöttem ilyen hamar. Igen, volt mikor odaértem 3 perccel korábban, és akkor kiderült, hogy fél órával később kellett volna odaérem, pedig nekem e-mailben mást küldtek... Jó, ezek apróságok, de azért így indításnak mikor leszidják az embert, hogy miért megyek oda ilyen hamar, mert ő még reggelizik, az úgy elég hangulatromboló.

- Jöhet a következő?

Igen.

- Mennyire segítette a kinevezett mentorod a munkáidat?

Hát, ő mutatott be mindenkinek. Ő segített, hogy mi merre van, tájékozódni. Meg velem leveleztem, hogy milyen lesz a munka, hogy lesz, mire kell számítanom. Kb. ennyi.

- És adott kollégák mondjuk, akikkel ott végezted a munkát, akik melletted álltak?

Hát ők végezték a munkájukat, inkább én segítettem őket, nem?

- Végül is igen. Így is fogalmazhatunk. Mennyire érezted hasznosnak az OIK-ban eltöltött idődet? Erről már beszéltünk, azt hiszem.

Igen.

- Te úgy gondolod, hogy hasznos volt?

Úgy gondolom, hogy hasznos volt.

- Mármint, hogy neked sikerélmény?

Nekem sikerélmény volt.

- S hogy gondolod, hogy az OIK-nak ez mennyiben volt hasznos?

Úgy gondolom, hogy nekik is. Mert végül is nagyon szép csillogó-villogó CD-ket varázsoltam. De azért őszintén, végeztem már ennél hasznosabb munkát is. Tehát voltam már fontosabb is egy helyen, mert ha én most nem tisztítom a CD-ket, akkor nem dőlt volna össze a világ.

- Nem. De akkor lehet, hogy valaki nem tudta volna meghallgatni az adott művet. Meg hát ez is a könyvtárosi munka része. Na, lássuk az iskolai közösségi szolgálat értelmét. Kötelező dolognak fogod föl a közösségi szolgálatot, vagy egy lehetőségnek?

Mindkettőnek. Mert kötelező, ez tény. Az már más dolog, hogy ki lát mögötte lehetőséget. Én látok, és már mondtam, hogy miért.

- Igen, és hasznosnak tartod az iskolai közösségi szolgálat bevezetését? Igen, avagy nem?

Igen, mert én így magamtól nem mennék, tehát ezelőtt nem is voltam, önkénteskedni, így most megyek, és rájöttem, hogy tetszik. De ha valaki meg nem ilyen beállítottságú, annak nem lesz ebből semmi haszna.

- Tehát gondolod, hogy erőltetik ezt a dolgot.

Igen, tehát inkább én ezt úgy csinálnám... ezt mondjam?

- Majd rátérünk a rendszerre, de mondhatod, persze.

Jó, akkor most elmondom: mi úgy csináljuk, hogy fent vannak a honlapon, meg facebook-on is a lehetőségek, és lehet jelentkezni, hogy ki mire akar menni. Én ezt úgy csinálnám, hogy abszolút ne legyen kötelező, aki akar az menjen bizonyos helyekre, aki meg nem, az ne. Például nekem már több, mint ötven órám van, és mégis megyek, mert tetszik.

- *És akkor ezekért kaphatnának, mondjuk plusz pontot, nem? Mondjuk a későbbiekben.*

Igen, mondjuk egyetemeknél plusz pont, vagy felvételin, vagy nem tudom, de aki meg nem akar, az meg ne menjen, mert rontja a levegőt, - csúnyán mondván -, tehát akinek van kedve csinálja, akinek nincs, az ne vegye el a másik kedvét.

- *Jó, jogos. Akkor véleményed szerint milyen tulajdonságaid fejlődtek a szolgálati időd teljesítése alatt?*

Az empátiás készségem megnövekedett. Mert eddig nagyon...

- *Az nagyon fontos.*

Igen-igen. Eddig nagyon elviselhetetlen voltam. Nem voltam együtt idős emberekkel, nem beszélgettem ennyit velük. De igazából én nem érzem úgy, hogy fejlődtem volna. Mert általában oda mentem, amit szeretek, és úgy éreztem, hogy abban jó vagyok, így abban nem fejlődtem. Azért mentem a gyerekekhez is, mert úgy éreztem, hogy van hozzájuk érzékem. Az lehet, hogy tapasztaltabb lettem, de én ezt nem érzem.

- *Nem tudatosan.*

Nem, nem tudatosan. Szerintem igazából nem szoktuk érezni, mikor fejlődünk. Ennél meg pláne nem. Tehát nem vettem észre, hogy nyugodtabb lennék, vagy nem is tudom...

- *Bölcsebb.*

Bölcsebb... Jó, az lehet, hogy bölcsebb lettem. Igen, mert Sárika néni annyit mesélt, hogy sok dologról megváltozott a véleményem. Ebben, viszont változtam.

- *És olyanok, hogy pontosság.*

Eddig is pontos voltam. Csak most késtem.

- *Nem sokat. Rendben, és akkor milyen hibákat vettél észre a rendszerben?*

Hát ugye, hogy erőltetik, hogy kötelező. Nagyon sokszor nem végzünk fontos munkát, s ezzel annak a kedvét is elveszik, akinek van. Mondjuk az enyémet szerencsére nem könnyű. Nagyon sokszor nincs jól megszervezve, tehát odamegyünk, és akkor úgy csináljuk a munkát, de akadozik az egész. Néha ott az intézményben – nyilván ez azért van, mert olyan kezdetleges stádiumban van ez az egész közösségi szolgálat de –, nem

tudják, mit kell csinálniuk, például, hogy kinek kell a pecsétet nyomnia. Van olyan hely ahol már nem is kaptam pecsétet, és az igazgatóhelyettes olyan jó fej, hogy elfogadta. Az a baj, hogy nem tudják az egész rendszerét, tehát nincsenek tisztában azzal, hogy velünk, hogy kellene foglalkozni, nekünk mit kellene megmutatni. Azt sem tudják, hogy hány órát kell teljesítenünk, meg hogy miért? Nem is érdekli őket nagyon sok helyen szerintem.

- Szörnyű.

Nem tudom, az intézményeknek, mi abban a jó, hogy biztosítsanak nekünk helyeket?

- *Hát mert plusz munkaerő úgymond, idézőjelben. Mert ti nem dolgoztok, hanem tevékenykedtek, tehát ezt fontos kiemelni: hogy ez nem munka, hanem tevékenység. Mert a munka az azért más, többek között kapsz érte fizetést.*

Egy tevékenység, igen. De nagyon sok munkahelyet akkor meg nem értek. Mert ez nekik szerintem szintén egy teher, hogy úgymond irányítani kell ilyen tök amatőr diákokat, gyerekeket, tiniket, de ha ez van, akkor már valami értelmes dologra kellene fordítani ezt az energiát.

- *Hát igen, hogyha van az adott intézményben érdemes foglalatosság, amit rájuk lehet bízni.*

Még azt tapasztaltam, hogy az ilyen egyszeri munkák, sokkal kevésbé hasznosak, mint a többszörösek. Mert ha rendszeresen megyünk, akkor már olyan dologra hívnak, aminek tényleg van értelme, az, hogy hasznos, az meg ilyen, kb. mondván csinált ok, hogy ott legyen. Ott lehetünk nagyon sok helyen azért, mert ők tesznek szívességet, és elviselnek bennünket.

- *Hát sok-sok kérdés van. Van, ahol felülről nyomják ezt a dolgot. De az OIK-ban tényleg szükség volt egy emberre, aki megcsinálja a lemezek tisztítását.*

Mondjuk ez tényleg hasznos volt.

- *Igen, tényleg. Ki lehet ezt röhögni, lehet rajta viccelődni, de szerintem ez effektíve hasznos volt.*

Hát meg kellett csinálni. S én ezt azért tudom, mert előző nyáron is ezt csináltam. Nem az OIK-ban, hanem fent nálunk, mert ott is vannak ilyen nyelvi CD-k, s nyári szünetben mikor be volt zárva a könyvtár egy hónapig, ott voltam egy-két hétig, és csak ezt csináltam. Tehát én tudom, hogy mennyire hasznos, és tényleg az, mert láttam, hogy milyen állapotban vannak a CD-k, s letisztogattam, és úgy már valóban egy működőképes dolog.

Jó, én azért mondtam, hogy nem volt hasznos, mert nem éreztem, hogy olyan túl sokat csináltam volna. Például volt ötven komolyzenei CD, s letisztítottam a felét. Jó, nyilván hasznos volt, csak nem láttam, hogy olyan szaporán haladtam volna.

- Hát te nem láttad, de egyébként meg én ezt próbáltam neked elmondani. Lehet, hogy te nem érzed, hogy ez hasznos, vagy ha elmondod, akkor lehet, hogy kinevetnek, hogy milyen egyszerű, mechanikus munkát végzel, de ez valóban fontos.

Tényleg hasznos, nem olyan nagydolog, de meg kell csinálni.

- De meg kell csinálni, igen. Mert bizonyos munkák lehet, hogy úgy tűnnek, hogy nem kell megcsinálni, de ahhoz hogy az ember megfogja a CD-t és berakja a lejátszóba, és működjön, meg kell tisztítani őket. Mert az emberek össze-vissza fogdossák, és újlenyomatos lesz.

De itt abszolút jól éreztem magam, tényleg. Mert van egy csomó hely, mint például a Nemzeti Múzeum... vagy ezt már mondhattam?

- Igen, említetted, de részletezd, kérlek!

A Nemzeti Múzeumban volt az, hogy odamentünk a Rajzoljunk együtt! program alkalmából, de senki nem volt ott. Mi elkezdünk ötten, hatan rajzolni, és néha jött egy-egy valaki, akit nagy nehezen sikerült rávenni arra, hogy üljön már le, rajzoljon egyet. Tehát alapból nem volt hozzá kedvük, pedig jó volt. Nagyon ötletesen volt kirakva a Nemzeti Múzeumnak az oszlopok előképe – tényleg ötletes volt. De az emberek többsége nem azért megy múzeumba, hogy leüljön egy párnára, vagy egy köre és rajzoljon. S akkor ott rajzolgattunk másfél órát, utána elkérezkedtünk ebédelni, aztán háromnegyed óra alatt megettük a szendvicünket. Visszamentünk, leültünk, de mondták, hogyha elzsibbadtunk, nyugodtan mehetünk sétálni. Jó, bementünk, megnéztük ingyen a kiállítást, tök jó volt, tetszett, és utána elengedtek egy negyed órával hamarabb.

- Hát annak se volt túl sok értelme.

Hát nem.

- Akkor most jöjjenek a jövőtervek. Mennyi esélyt látsz arra, hogy abban a szakmában helyezkedj el, amit a közösségi szolgálat során kipróbáltál?

Hát nem sokat. Például fát nem aprítanék egész életemben. Szeretem az időseket is, de nem vállalnám azt a munkát, hogy naponta így kimenjek hozzájuk, meg ott is beszélgettem a többiekkel, és nagyon egyetértek velük. Van gyerekük, meg férjük, meg családjuk, és az a legnagyobb gondjuk, hogy holnap is menniük kell villanyórát leolvasni az idős nénihez. Hát én ezt azért nem csinálnám. Volt olyan, hogy a nénik elfelejtik őket, és én azért ennél biztosabb munkát szeretnék. Jó volt ezt csinálni, de nem választanék, ilyen típusú szakmát magamnak.

- Tehát akkor nem. Nem is tanulnál például szociális munkásnak?

Nem.

- *Mert még te csak ezt láttad...*

De mit jelent az, hogy szociális munkás? Annyi szociális munkás van, én ezt nem értettem soha.

- *Én is az leszek, azért csinálom ezt az interjút.*

De én azt nem értem, ők mit csinálnak?

- *Hát minden félét. Én például most másodállásban egy hajléktalan szállón vagyok szociális asszisztens.*

Ja.

- *Nagyon sok területen el lehet helyezkedni.*

Én becsülöm, aki csinálja, de én azt nem csinálnám. Öszintén.

- *Könyvtáros sem lennél?*

Hát nem. Most őszintén? Nem. Hogy nap, mint nap bejárjak? Itt nagyon jó, meg, ha jók a munkatársak, akkor minden jó, de engem nem tudna lekötni. Ez azért baj, mert még én sem tudom, hogy mi szeretnék lenni. Két hete tanító néni, szerettem volna lenni, előtte meg hercegnő.

- *Még összejöhet mind a kettő.*

Talán, a remény hal meg utoljára.

- *Mit gondolsz, mennyire fejlődtek a személyes kompetenciáid?*

Az mit jelent?

- *Lehet, hogy kicsit túl szakmai. Hát, például amire már próbáltam utalni, az alkalmasság. De azt már mondtad, hogy ez benned megvan, mert nagyon céltudatos voltál eddig is.*

Hát én próbáltam...

- *Vagy a kommunikációs készséged mennyire fejlődött ez által?*

Hát inkább bátrabb lettem. Tehát így az ovira és bölcsire nem emlékszem. Arra emlékszem, hogy iskolában, amikor elsős voltam, két hónapig minden nap sírtam. Oda jártam 8 évet, utána jöttem gimibe, ott meg előtte görcsölt a gyomrom, olyan ideges

voltam, mert én egy ilyen típus vagyok. De most már könnyebben ismerkedek új emberekkel. Tehát az szerintem így jó. Van, aki magától értetődően mindenkivel lepacszik, de van, aki nem. De ez így jó, hogy bedobnak tők idegen helyekre, idegen emberek közzé, új szituációkba.

- Itt is nagyon laza voltál az első nap.

Örülök, ha annak tűntem. Szerintem ezzel fejlődtem tényleg, hogy nincsenek bennem már a régi gátlásaim.

- Nagyon jó, akkor csak fejlődteél. Szerinted, tudod-e későbbiekben hasznosítani a közösségi szolgálat során szerzett tapasztalataidat.

Ilyen kérdés nem volt már?

- Hasonló volt.

Hadd gondolkozzak. Igen, tudom. Például fel tudok ismerni már számtalan madár fajt. Szerintem ezt tők jó dolog. Egyik nap is megnéztem, hogy milyen szép kis cinke van a kertünkben. Eddig nem tudtam, mi az. Jó eddig is tudtam, hogy valamilyen cinke, de most már tudom, hogy kék. Ugye az egy dolog, hogy törni könyvekben tanulunk dolgokat: évszám, dátum, ez volt, ők csinálták, ők nyertek, de a személyes tapasztalatokat teljesen más hallgatni. Szerintem ez nagyon sokat számít. Az is egy nagy tapasztalat, hogy nem kell félni, mert hogyha valaki szeretni fog, úgyis szeretni fog, aki meg nem, bármit csinálsz, úgyse fog. Az is egy nagy tapasztalat szerintem, hogy ne legyek olyan nagyon csalódott, ha valami nem jön össze. Mert elvileg sok ilyen pofára esés lesz még az életben.

- Sajnos ez így van, és az utolsó kérdés, látod milyen gyorsan elérkeztünk a végére. Hú, ez jó hosszú kérdés: Érzed-e az iskolai közösségi szolgálat által megfogalmazott alapgondolatok megvalósulását; úgymint a szemléletformálás, kritikus gondolkodás, a felelősségvállalás, és az együtt működés képességeinek elsajátítása. Igazából ezekre vagyok kíváncsi, hogy ezekben hogy gondolkozol.

Nekem nem jó a szövegértésem, akkor ez most mit jelent?

- Nos, az iskolai közösségi szolgálatnak vannak bizonyos alapgondolatai. Arra vagyok kíváncsi, hogy ezek szerinted megvalósultak-e abban az ötven órában, illetve többen, amit elvégeztél? Ezek közül az első: a szemléletformálás.

Szemléletformálás, abszolút. Ugye az idősektől, a múltbéli eseményekről is megtudtam sok mindent és megváltozott a véleményem. Aztán rájöttem, hogy nem minden fénylik, ami arany, vagy nem minden arany, ami fénylik. A gyerekek nagyon aranyosak, nagyon cukik: két napig üntyüm-püntyüm, de azért...

- Egy idő után túl sok...

Igen, azért túl sok is tud lenni, mikor öt felé húznak. Igazából nekem elég sok mindenről, elég határozott véleményem van, tehát másban nem nagyon tudtak megformálni szerintem. De Sárrika néni, ő igen, mert szemléletet az tud formálni, akinek szintén vagy egy határozott véleménye, tehát a gyerekek nem formálták a szemléletem, vagy nem annyira.

- És mit gondolsz, erről az intézményről? Tehát, hogy mit gondoltál, mikor ide kerültél, hogy itt mi lesz, és ahhoz képest, mit kaptál? Ez is lehet egy szemlélet, hogy te azt gondoltad, hogy itt mindenki mondjuk szemüveges, elhízott és öreg, és ehhez képest egy csomó fiatal munkatárssal találtad szembe magad.

Hát valóban azt hittem, hogy a könyvtárban olyan uncsi emberek vannak, de kellemesen csalódtam, mert ez nem volt igaz.

- Na, például ez is egy szemléletformálás.

Igen. Meg én úgy képzeltem el naivan, hogy egy munkahelyen csak dolgoznak az emberek, de nem. Hatot dolgozik mindenki, minimum, ki többet, ki kevesebbet. De közben a nyaralási fényképeiket nézegetik, személyes ügyeiket is intézik, és ez egy pozitív szemlélet, mert én azt hittem, hogy egy munkahely nagyon kemény. Jó nyilván vannak ilyen munkahelyek is, de meg lehet oldani, hogy ne legyen olyan merev, hanem rugalmasabb. Nyilván embere válogatja, hogy aki munkaőrült az dolgozni fog, aki meg nem az, és van lehetősége, lazábbra fogja.

- Akkor menjünk át a kritikus gondolkodásra. Mennyire lettél kritikus? Mert a kritikus gondolkodás egy nagyon fontos szemlélet, mert az ember élete folyamán rengeteg helyzetbe keveredik, amikor kritikusnak kell lennie.

Hogy mennyire tudok kritikát mondani valamiről?

- Mert van pozitív, meg negatív kritika, mennyire tudod megfogalmazni, hogy neked ez most nem jó, vagy neked ez most jó?

Meg tudom fogalmazni, csak az más kérdés, hogy ki tudom-e mondani, meg hogy ki merem-e mondani, meg hogy valaki kíváncsi-e rá. De én ezt nem értem, eddig is meg tudtam fogalmazni, hogy ez jó nekem, vagy ez nem jó nekem.

- Jó, neked nem egyértelmű ez a kérdés.

Tehát, nem tudom, lehet, hogy én nem vagyok jó alany erre.

- *Nem, tökéletes alany vagy, csak sok emberben nincs meg ez a kritikus gondolkodás.*

Hát 15 éves vagyok, eddig is kritikus voltam a magam módján...

- *Na, akkor te egy szerencsés ember vagy.*

Nem fogok oda elmenni ahova nem akarok és ahol nekem nem jó. Tehát nem vagyok ilyen befolyásolható. Nem fogom azt csinálni, amit mondanak, hogyha nem tetszik.

- *Na, kritikus gondolkodás. Teljesen jó. Következő: felelősségvállalás.*

Például?

- *Ezen alakított ez az iskolai közösségi szolgálat?*

Hát, szerintem... eddig is felelősségteljes voltam.

- *Természetesen!*

De, azért így, azt csak kamatoztatni tudtam. Nem mentem volna játszótérre, hogyha nincs bennem felelősségtudat és engedem, hogy a gyerek kisétálgjon a kapun, mert az ott dolgozó, éppen nem figyel. Hát rá szóltam, hogy ne másszon át a kapun. Meg rászóltam, hogy ne vigye el a játszótér játékeit. Megkérdeztem tőle, hogy az az övé? Tegnap nem azzal jött. Hát alapból felelősségteljesnek kell lenni.

- *És érezted, hogy a felelősség nyomja a válladat?*

Igen. Mindenkit én szedtem le a hintáról, meg a mászókárról, a gyerekek fel tudnak mászni, de lefelé már nem tudnak jönni. Úgy fájt már a hátam a harmadik nap végére, de tök nagy felelősség volt. Anyuka-apuka nem figyelt, mit tudom én mit csináltak, mert ott a szülők is együtt traccs partiztak, a gyerek meg ott sír a mászóka tetején, hogy ő nem tud lemenni. Meg például pénztárnál, az időséknél. Szerintem nem vágják át őket, ha ott van még mellette valaki, aki látja is, hogy mennyit kap vissza a szegény néni. Mert azért sok ember van, aki ezt kihasználja. Amikor az erdőt tisztítottuk, akkor csak magamért feleltem. Hatalmas metszőollót kaptunk, és én mondtam, hogy ezt nem szeretném, ezt köszönöm nem. Jó, előtte kaptunk balesetvédelmi tájékoztatást, hogyha levágom az ujjam, akkor az az én hibám, de én azt mondtam, hogy inkább gereblyézek. Tehát volt egy felelősségem alapból, nem az az ötven óra fejlesztette ki bennem.

- *Azt biztos. De azért segített.*

Segített, persze.

- *Mert fontos az, hogy az ember érezzen felelősséget, mert akkor tudatosul bennünk, hogy hasznos dolgot csináltunk.*

Igen, éreztem felelősséget, meg tudtam is kamatoztatni.

- Az jó. A következő az együttműködés képességének elsajátítása.

Igen ez az. Én a nagymamámmal is néha türelmetlen vagyok, főleg az egyikkel, mert ő egyedül van, és szoktam vele telefonon beszélni, mert vidéken él. Persze havonta egyszer meglátogatjuk. Mikor már elfelejti, hogy miket mondott, és néha rászólok a sztori közepén, hogy ezt már hallottam, kicsit lelövöm a poént, és akkor szegényt úgy le tudom hangolni. De azáltal együttműködőbb lettem, hogy Sárika néni ötször elmondta ugyanazt, én meg ötször végighallgattam, és ötször kérdeztem rá, hogy az hogy volt, és ötször mondtam, hogy szerintem ez így van, és így ötször beszélgettünk egy jót.

- S a munkatársakkal, akikre rá voltál bízva, velük az együttműködés az, hogy gondolod, hogy ment, mondjuk itt a könyvtárban?

Hát tök jól ment. Igazából szerintem én olyan ember vagyok, hogy nem szoktam utálni senkit, ha mégis, akkor arra nagyon nagy okot kell adnia, és ez nem feltétlen jó.

- Tehát akkor jól ment az együttműködés?

Abszolút jól ment.

- Sok olyan ember van, aki nem tud egyszerűen együttműködni.

Igen. Hát itt például együtt teáztunk, zenét hallgatunk, a nyaralási képeket együtt néztük, nem tudom elmondhatom-e neked?

- Tudom, mi folyik ott...

Máshol is tök jól együttműködtünk. Tehát nem sértődtek meg mikor szoltam előző nap este 10-kor, hogy hát bocsi, de nekem mégse jó, nem érek rá. Mondták, hogy semmi baj. De volt, amikor ők közölték, hogy lehet, hogy ekkor mégse lenne jó, ha jönnél.

- Akkor mondhatjuk, hogy ez is megvalósult, mint alapgondolat.

Igen, együttműködtünk, hát abszolút.

- Sikeresen.

Meg azért az is nehéz lehet szerintem, hogy valaki dolgozik, és akkor felvesznek mellé diákokat - egyet vagy többet, attól függ -, s úgymond neki le kell picit mondania a munkája egy részéről, hogy foglalatosságot adjon a diáknak. Ezért úgy gondolom, hogy sokan ezt nehezen tűrik, és úgy érezheti az önkéntes, hogy kevésbé fontos, és emiatt problémák léphetnek fel. De szerencsére sok esetben nem ez történt, hanem örültek, hogy ott vagyok.

- Na, ez jó. Mi is örültünk. Ezt megbeszéltük.

Még egy utolsót elmondhatok?

- *Persze.*

Ez nincs a kérdések között, de bele lehetne venni?

- *Igen?*

Sárrika nénivel két hónapja nem találkoztam és hiányzik, de délelőtt mennek hozzá a szociális munkások, én akkor iskolában vagyok, így ez a dolog megszakadt. Jó persze, Sárrika néni, nem mondom, hogy traumába esett, de azért szomorkás volt, ha nekem nem is mutatta ki annyira. Mondtam neki, hogy jövő nyáron találkozunk, de azért ez sovány vigasz volt annak a néninek, akivel mindennap találkoztam és nekem is.

- *Ezért fontosnak tartanád...?*

Hogy folytatni lehessen.

- *A folytatást, a hosszabb távú dolgokat.*

Igen, annak úgy lenne értelme, ha hosszabb távon is működne. De a hosszabb táv, ne az legyen, hogy egy hétig mindennap megyek, s akkor utána letudtam, hanem legyen, úgy hogy akkor menjek hetente egyszer, de hónapokig, rendszeresen. Mert úgy tudom igazából beleélni magam, meg mire belejövök, kb. vége.

- *Igen, ez egy jó vélemény.*

Hát ennyi.

- *Köszönöm szépen.*